

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ETNOLOGIJU I KULTURNU ANTROPOLOGIJU

Diplomski rad

Uporaba religije
u novačenju boraca za tzv. Islamsku državu

Student: Vigor Vukotić

Mentori: izv. prof. dr. sc. Marijana Belaj, dr. sc. Tarik Kulenović, doc.

Zagreb, rujan 2017.

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad *Uporaba religije u novačenju boraca za tzv. Islamsku državu* izradio potpuno samostalno uz stručno vodstvo mentora/ice izv.prof.dr.sc. Marijane Belaj i dr.sc. Tarika Kulenović, doc.. Svi podaci navedeni u radu su istiniti i prikupljeni u skladu s etičkim standardom struke. Rad je pisan u duhu dobre akademske prakse koja izričito podržava nepovredivost autorskog prava te ispravno citiranje i referenciranje radova drugih autora.

Vlastoručni potpis studenta

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Temeljni pojmovi i procesi	6
2.1. ISIS, ISIL, IS ili nešto drugo.....	6
2.2. Nastanak tzv. Islamske države	8
2.3. Razlika između ISIS-a i Al-Kaide.....	9
2.4. Selefijski pokret.....	11
3. Metodologija istraživanja i izvori	13
3.1. <i>Dabiq</i> i <i>Rumiyah</i>	14
4. Analiza primjera	18
4.1. Osobne priče boraca	18
4.2. Poticanje na djelovanje u matičnoj državi.....	24
4.3. Ostali poticaji na borbu	26
5. Rasprava	31
5.1. ISIS-ovi ciljevi i motivi.....	31
5.2. Stvaranje neprijatelja.....	34
5.3. Kakav terorizam je ISIS-ov terorizam	36
5.4. Normalizacija nasilja.....	38
5.5. Koga ISIS zapravo regrutira.....	40
5.6. Uloga religije u regrutaciji	42
5.7. Što nakon ISIS-a.....	46
6. Zaključak	47
7. Popis literature	50
8. Popis izvora	52
Sažetak / Abstract	54

1. Uvod

Kada se pojavila na svjetskoj sceni sredinom 2014. godine tzv. Islamska država (dalje u tekstu paralelno s nazivom tzv. Islamska država koristit ću i kraticu ISIS – *Islamic State of Iraq and Syria*) ISIS je percipiran kao još jedan nusproizvod nemira na Bliskom istoku, otpadak Al-Kaide, koji će propasti sam od sebe. I uistinu, tri godine kasnije, nakon što je revolucionarizirala metode terorizma i pogled na islamski ekstremizam i njegove ciljeve, tzv. Islamska država je na zalasku.

Provodeći nekoliko istraživanja među članovima Islamske zajednice u Hrvatskoj, kao i razgovarajući s muslimanima izvan Hrvatske, pitanje islamskog radikalizma pojavljivalo se kao svojevrsna sjena, tema koje se trebalo dotaći u nekom trenutku. ISIS je spominjan kao bliska prijetnja od koje se ne može sakriti, misteriozni neprijatelj koji donosi rat, ili barem terorizam, u naše dvorište.

Metode ISIS-ove regrutacije zanimala su me još od prvih susreta s njegovom propagandom, čestim prikazima mnoštva stranih boraca u svrhu predstavljanja organizacije kao multikulralne – u ISIS-ovim časopisima česte su fotografije koje podsjećaju na one modne tvrtke Benetton, npr. borci svih boja kože poziraju zajedno. Prikazivanje tzv. Islamske države kao obećane zemlje za sve svjetske muslimane postavlja pitanje koji su to faktori koji motiviraju pojedinca da ostavi svoj dotadašnji život, radikalno promjeni svakodnevicu i zaputi se na hidžru na područje Iraka i Sirije, kako bi se tamo borio, i vjerojatno, a poželjno, prema uvjerenjima boraca ISIS-a – i umro.

Cilj ovoga rada jest na temelju analize ISIS-ovih propagandnih materijala sagledati na koji način se služe religijom u pojedinim sferama svojega djelovanja, posebice u okviru regrutacije novih boraca, u njihovom motiviranju za dolazak na područja pod kontrolom ISIS-a ili za djelovanje u njihovim matičnim državama. Izvor podataka bit će opus propagandnih časopisa tzv. Islamske države, *Dabiq* i *Rumiyah*.

Za teorijsku podlogu i analizu primjera iz časopisa prvenstveno mi je poslužila knjiga Fawaza A. Gergesa, *History of ISIS* (2016), pogotovo poglavlja koja se bave metodama regrutacije i privlačenja ratnika. Za razliku od ostalih knjiga napisanih (i korištenih za potrebe ovoga rada), Gergesova knjiga se temeljito osvrće i na ISIS-ovu percepciju svijeta i na ideologije koje zastupa, za razliku od striktno geopolitičkih razloga koji su doprinijeli njegovom stvaranju. Knjige *Uspon islamizma* (2015) Lorete Napoloni i *ISIS - u srce vojske terora* (2015) Michaela Weissa i Hassana Hassana, djeluju kao nabrzinu oblikovani sažetci kompleksne situacije na Bliskom istoku, bez ozbiljnijih pokušaja analize što ISIS sada radi i

što će raditi, tj. kako bi se mogao pretpostaviti razvoj njegovih daljnjih aktivnosti. Ovi radovi poslužili su mi prvenstveno kao temelj kraćih uvodnih dijelova i pojašnjenja nekih političkih situacija koje su posredno ili ne, dovele do osnivanja tzv. Islamske države, kao i za definiranje nekih često korištenih pojmova.

Uvelike sam koristio časopise s internetskih portala, pri čemu ističem članak portala *Guardian* "Who are the new jihadists" (2017) Oliviera Roya, koji je zapravo jedini izvor literature fokusiran na metode i načine regrutacije. Ostali izvori ovo spominju samo sporadično, usmjeravajući pažnju na vojne operacije i terorističke napade.

Također, od velike mi je pomoći bila mrežna stranica *The Clarion Project*, koja mi je poslužila kao siguran i lako dostupan izvor ISIS-ovih časopisa te kao svojevrsni orijentir u snalaženju među njima. Ostali korišteni izvori poslužili su mi kao argumentacija pojedinih tema ili detalja, ili kao kontekst navedenoj građi.

Metoda koju sam koristio u ovom radu jest analiza diskursa, s naglaskom na funkcionalnu orijentaciju rasprave – ne na vezu između značenja i riječi, već razlog zbog kojeg su ta značenja nastala i koja im je svrha (usp. Halimi 2005:399). Čitanje časopisa tzv. Islamske države donijelo mi je detaljan uvid u njihovo gledanje svijeta, percepciju terorizma i religijsku podlogu djelovanja. Fokusirao sam se na diskurs kojim ISIS formira privlačnost potencijalnim borbama te kojim je argumentima podupire. Pri definiranju metodologije koristio sam se člankom "The analysis of the Islamic State's *Dabiq* magazine", Harora Ingrama (2016).

Glavni razlog zbog kojega sam odabrao ovu metodu jest da shvatim način prezentacije radikalnog islama kojim se privlače strani ratnici, te smatram da isčitavanjem ISIS-ovog službenog glasila dobivam cjelokupnu sliku o tome kao se on želi predstaviti i pokazati potencijalnim borbama.

U prvom dijelu rada predstaviti ću osnovne pojmove – definirati ISIS, njegove metode, ciljeve i motive nasilnog i ekspanzionističkog djelovanja. Ukratko ću navesti važne procese koji su rezultirali nastankom ISIS-a. Nadalje, predstaviti ću primjere iz njihovih propagandnih časopisa te ih analizirati prema kriterijima koji su se iskristalizirali kroz čitanje stručne literature, te ću navedene primjere s njom usporediti.

Diplomski rad je strukturiran na sljedeći način: nakon Uvoda donosim Temeljne pojmove i procese, raspravljam koji se naziv za ISIS koristiti i zašto, kako je ISIS nastao, razliku od Al-Kaide, te objašnjavam selefijski pokret kojeg koristi kao svoju religijsku podlogu. U idućem poglavlju predstavljam Metodologiju te izvore, časopise *Dabiq* i *Rumiyah*. Nakon toga slijedi analiza primjera podjeljena u tri manja poglavlja, Osobne priče

boraca, Poticanje na djelovanje u matičnoj državi i Ostali poticaji na borbu. Nastavljam raspravom podijeljenom u sedam manjih odlomaka: ISIS-ovi ciljevi i motivi, Stvaranje neprijatelja, Kakav terorizam je ISIS-ov terorizam, Normalizacija nasilja, Koga ISIS zapravo regrutira, Uloga religije u regrutaciji i Što nakon ISIS-a. Nakon toga slijedi Zaključak, Popis literature i Popis izvora.

2. Temeljni pojmovi i procesi

2.1. ISIS, ISIL, IS ili nešto drugo

Govoreći o ISIS-u, pojavljuje se puno naziva za ovu tvorevinu, koji se međusobno jako malo razlikuju. ISIS, ISIL, IS, Dae'sh, Kalifat, tzv. Islamska država označavaju istu grupu, a nazivi zapravo ovise o kontekstu u kojem se spominju, autoru teksta, ovisno je li pripadnik ISIS-a ili ne i povijesnom trenutku u njihovom postojanju, kada je ime označavalo određene teritorijalne ambicije.

"ISIS, Islamska država Iraka i Sirije [*Islamic State in Iraq and Syria*], bilo je prvo ime dano organizaciji, jer se njezin teritorij nalazio na području Iraka i Sirije. Arapski akronim 'Dae'sh' ima četiri arapska slova, D, A, E', Sh. D označava al-Dawla (državu), A al-Islamiya (islamsku), E' Irak, a Sh Sham (Levant). Sham danas označava Damask i Siriju, ali u povijesnom kontekstu Sham ili Levant uključuje Siriju, Libanon, Jordan, Izrael i Palestinu. Zato je točnije ime za organizaciju ISIL, Islamska država Iraka i Levanta. Kako je ISIL-ova ambicija rasla, promjenila je ime u IS, što jednostavno znači Islamska država. Njihova vizija je mnogo veća od Iraka i Levanta. Žele pokoriti Aziju, Afriku i Europu." (Fabour [s. a.]

Loreta Napoleoni u uvodu svoje knjige donosi sličnu raspravu o korištenim imenima za tzv. Islamsku državu:

"Godine 2010., kada je Abu Bakr al-Bagdadi postao njen vođa [Al-Kaide u Iraku] skupina je ponovo uzela prijašnji naziv Islamska država u Iraku. Godine 2013., nakon spajanja s ogrankom Džabhat al-Nusre, sirijske džihadističke grupe udružene s Al-Kaidom, organizacija se preimenovala u Islamsku državu u Iraku i Levantu (al-Sham), poznatiju pod svojim akronimom ISIL ili ISIS. Konačno, neposredno prije proglašenja kalifata, ISIS postaje Islamska država." (Napoleoni 2015:7)

Autorica kasnije navodi da će u knjizi koristiti naziv Islamska država, jer smatra da jedino on istinski doseže pravu ISIS-ovu ambiciju – onu o osnivanju države.

U ovom radu izmjenjivat ću nazive ISIS i tzv. Islamska država, isključivo iz stilskih razloga. Smatram da između tih naziva nema značajnih razlika te se mogu koristiti kao sinonimi.

U časopisima tzv. Islamske države, autori koriste nazive Islamska država, ili još češće, Kalifat. Nazive u citatima koje ću navoditi, neovisno o izvoru, ostavljam vjerne originalu.

Finese oko definiranja ISIS-a nužan su dio svakog rada koji se bavi tom organizacijom. Definiranje je komplicirano zbog mnoštva aspekata njihovog djelovanja, religijskih i povijesnih temelja i, naravno, metoda:

"To je teroristička organizacija, ali nije samo teroristička organizacija. To je također mafija, vješta u iskorištavanju desetljećima starih transnacionalnih sivih tržišta za krijumčarenje nafte i naoružanja. To je konvencionalna vojska koja mobilizira i aktivira pješništvo profesionalnom sposobnošću koja je zadivilo pripadnike američke vojske. To je sofisticirani aparat za prikupljanje obavještajnih podataka koji se ubacuje u suparničke organizacije i, prije nego što ih preuzme, kriomice u svoje redove regrutira njihove pripadnike, usmjeravajući ih prema borbi ili prisvajajući njihov teritorij. To je jedna prepređena propagandna mašinerija učinkovita u širenju poruke i pozivanju novih regruta putem društvenih medija." (Weiss i Hassan 2015:11)

Koliko god se ovakva definicija činila sveobuhvatnom, ona to nije, a neki njezini dijelovi su kontradiktorni.

Teritorijalne ambicije ISIS-a glavna su njegova odrednica, a na to se nadovezuje ambicija za stvaranjem države. ISIS nije prvenstveno teroristička organizacija, iako u svojem djelovanju često koristi terorističke metode. ISIS-ova (ne)sposobnost da zaista uspostavi državu bit će jedna od tema ovoga diplomskog rada, ali uspostava države, njegov je glavni cilj, koji je naglašen i u samom njegovom nazivu.

Uz naziv se veže termin "konvencionalne vojske", no on nije nimalo prikladan, jer ISIS pokušava regrutirati vojnike iz cijelog svijeta i tako stvara netipičnu multinacionalnu, multikulturalnu zajednicu, okupljenu oko ideologije.

Na tom tragu piše i Gerges, kada opisuje ISIS-ovu vojsku: "ISIS kontrolira stanovitu vojsku od oko trideset tisuća ratnika, kombinaciju naružanih lokalnih pristaša Iraka i Sirije i stranih regruta" (Gerges 2016:1).

Kada sam prije nekoliko godina radio seminarski rad o stavovima članova Islamske zajednice u Zagrebu o ISIS-u, organizaciju sam jednostavno definirao kao terorističku, s izraženim težnjama o stvaranju države (usp. Vukotić i Perušina 2015:7). Danas shvaćam manjkavosti te definicije, iako se i dalje donekle slažem s njom. ISIS je daleko od terorističke organizacije u smislu kakvom je to bila Al-Kaida. Krajem 2014. godine američki predsjednik Obama nazvao je ISIS "jednostavno, terorističkom organizacijom.". Ovako

pojednostavljivanje situacije i gledanje tzv. Islamske države kao nasljednika Al-Kaide pokazalo se krivim i, dugoročno, opasnim.

Kako s vremenom ISIS ulaže sve više truda u teroristički aspekt svojega djelovanja, ciljevi o stvaranju stabilne države padaju u drugi plan. ISIS postaje teroristička organizacija, iako tek kao posljedica vojno-teritorijalnih neuspjeha.

Zaključno, ISIS ću definirati kao militantni pokret koji koristi selefijski džihadizam kao doktrinu svoga djelovanja, i kao međunarodnu nepriznatu protodržavu s ambicijom teritorijalnog širenja i terorizmom kao ključnom metodom zastrašivanja svojih neprijatelja.

2.2. Nastanak tzv. Islamske države

Mnogi su faktori bili važni za nastanak ISIS-a, te se njegovi začetci mogu pratiti u povijest, unatrag zadnjih dvadesetak godina. Na njegov nastanak utjecale su američke intervencije u Iraku, sunitsko-šijitske podjele unutar islama, politika mlade iračke vlade nakon povlačenja američkih trupa, nezadovoljstva perspektivom svakodnevnog života i unutarnja previranja u vodstvu iračkog ogranka Al-Kaide.

Kako je u fokusu ovog rada djelovanje ISIS-a nakon afirmacije na džihadističkoj sceni, predstaviti ću stvaranje ISIS-a u kratkim crtama, bez prevelikog ulaženja u kompleksne detalje.

Ključno ime u priči postanka ISIS-a je Abu Bakr al-Bagdadi. On je 2010. godine postao vođa ostataka Al-Kaide u Iraku i unio temeljite promjene u organizaciju:

"Grupa je ponovo uzela svoje početno ime Islamska država u Iraku, i premda je i dalje napadala američke ciljeve u Iraku, počela se udaljavati od Al-Kaide. Al-Bagdadi je bio svjestan nepopularnosti imena Al-Kaida među sunitskim Iračanima pristalicama Buđenja¹, i proračunato je počeo propagirati nacionalnu i nacionalističku sliku organizacije. Također je shvatio da je za sunitsku populaciju šijitska vlada predvođena premijerom Malikijem - koja ih je otvoreno diskriminirala koristeći političku taktiku, ali jednako tako i nasilje - bila još manje popularna nego Al-Kaida. Sukladno tome, napao je šijitske ciljeve, potpirujući sektaški sukob."(Napoleoni 2015:29)

Vješto koristeći unutariračke sukobe, građanski rat u Siriji, Al-Bagdadi je postupno gradio svoju organizaciju iz sjene (postoje dvije zabilježene fotografije Al Bagdadija iz

---

¹Sunitski pokret s ciljem borbe protiv Al-Kaide, osnovan u Iraku 2006. godine

vremena prije nego se proglasio kalifom - usp. Napoleoni 2015:32) te prvog dana ramazana 2014. godine,

"svetog mjeseca posta i molitve, treba smatrati moćnim znamenom izazova Islamske države legitimitetu svih pedeset i sedam država čiji građani većinom slijede islamsku vjeru. Kao što je poručio glasnogovornik IS-a Abu Mohammed al-Adnani, 'zakonitost svih emirata, grupa, država i organizacija poništava se širenjem vlasti kalifa i dolaskom njegovih trupa na njihova područja.'" (Napoleoni 2015:13)

Gerges navodi i ne-religijske razloge za osnivanje ISIS-a, koji su rezultat dugogodišnjeg kaotičnog stanja, građanskog rata i stranih intervencija:

"Ako je kaos u Iraku i Siriji stvorio ISIS-u plodno tlo za osnivanje, širenje i učvršćenje, onda je nesposobnost arapskih zemalja da zastupa interese svojih građana i stvori inkluzivni nacionalni identitet dovoljno jak da stvori socijalnu koheziju, također doprinjeo rastu ISIS-a." (Gerges 2016:5)

Odgovarajući potrebama sunita koji su bili žrtve Malikijevog režima u Iraku te igrajući na povijesnu kartu i predstavljajući se kao utopistički islamski kalif, Al-Bagdadi je pronašao dobitnu kombinaciju, kojom je brzo i efikasno preuzeo glavnu ulogu u svjetskom džihadističkom pokretu.

2.3. Razlika između ISIS-a i Al-Kaide

Dana 11. rujna 2001. godine Al-Kaida je došla u medijski fokus izvevši teroristički napad čije se posljedice indikretno osjećaju i danas (neki ISIS-ovi borci navode ovo kao prijelomni trenutak u njihovim životima, više u poglavlju 4.1. Osobne priče boraca). Ono što je uslijedilo kao američki odgovor - vojna intervencija u Iraku, ISIS navodi kao jedan od glavnih razloga svoje "osvetničke" retorike. Tzv. Islamska država u medije se probila akcijama na području Iraka i Sirije, i najznačajnije, dekapitacijom Jamesa Foleya, prvom u nizu snimljenih egzekucija. Iako počivaju na istim ideologijama, a i u prošlosti su bile povezane, ISIS i Al-Kaida značajno se razlikuju:

"U usporedbi s ISIS-ovim zapanjujućim usponom, Al-Kaida, organizacija koja je prije dominirala globalnim džihadizmom ili selafijskim džihadizmom, čini se malena. Al-

Kaida je svoj vrhunac dosegla kasnih 1990-ih., ali i tada je kao transnacionalni socijalni pokret uključivala manje od tri tisuće boraca, nije imala osvojeni teritorij, kao ni granicu i državu. Osama bin Laden, emir Al-Kaide, bio je pod zaštitom talibana u Afganistanu, obećavajući odanost njihovom vođi, Mullahu Omaru. Potpuna je suprotnost ISIS-ov vođa (...) Abu Bakr al-Baghdadi, koji se proglasio kalifom - vrhovnim vođom Muslimana diljem svijeta." (Gerges 2016:4)

Prije nekoliko godina vodio sam se definicijom prof. Kulenovića o razlici dviju organizacija - Al-Kaide kao multinacionalne kompanije s podružnicama u raznim dijelovima svijeta, a ISIS-a kao lokaliziranog fenomena s teritorijalnim ambicijama. Ipak, s vremenom, razlika postaje sve manja, točnije, ISIS potpuno zamjenjuje Al-Kaidu na mapi globalnog terorizma. Od SAD-a, preko cijele Europe, do zemalja u sjevernoj Africi, ISIS preuzima odgovornost za sve terorističke činove.

Ako promotrimo definiciju terorizma Darija Kuntića², možemo zaključiti da je selidba ISIS-ovih djelovanja na strana područja i mobilizacija pristaša izvan vlastitog teritorija znak slabljenja: "Ovi napadi protiv dalekih neprijatelja skreću pozornost od ISIS-ovih vojnih neuspjeha u Iraku i Siriji..." (Gerges 2016:6.) Upravo je nemogućnost kontrole teritorija glavni problem tzv. Islamske države:

"Bin Laden je gledao terorizam kao prolog prema Kalifatu kojeg nije očekivao vidjeti za života. Njegova je organizacija bila fleksibilna, funkcionirajući kao geografski razgranata mreža autonomnih ćelija. Islamska država, suprotno tome, zahtijeva teritorij kako bi zadržala svoju legitimnost i hijerarhijsku strukturu koja bi time vladala (njihova birokracija podjeljena je u civilnu i vojnu, a teritorij u provincije)." (Wood 2015)

Iako Wood u ovom citatu opisuje Al-Kaidu kao fleksibilnu, ISIS zapravo potiče još fleksibilniji oblik djelovanja, pri kojem pojedinac može djelovati sam i predstavljati ih bez da je ikada bio u kontaktu s centralnim dijelom države. ISIS-ova potreba za teritorijem dvosjekli

---

² "Terorizam se definira kao nasilje ili prijetnja nasiljem na razini manjoj od državne, s ciljem širenja panike u zajednici, mjenjanja službenika i donošenja političke promjene. Ponekad graniči s gerilskim ratovanjem (ali za razliku od gerilskog ratovanja, teroristi su u nemogućnosti ili ne žele zadržavati osvojeni teritorij), pa čak ni zapodjenuti rat između država. Terorizam može biti početak gerilskog ratovanja, ali može također biti i kraj neuspješnog gerilskog ratovanja" (Kuntić 2003:200).

je mač, s jedne strane crpi većinu sredstava, a s druge, opravdava ambicije o postanku države i radi ključnu razliku u usporedbi s Al-Kaidom.

2.4. Selefijski pokret

Stalnim pozivanjem na citate iz Kur'ana, ISIS pokušava dati legitimitet svojim ciljevima. Ipak, njihovi citati su selektivni i redovito ponavljani. Doslovnim tumačenjem teksta ignoriraju sve interpretacije i tumačenja. Ironija u ovome jest što dio ISIS-ovih boraca koji doalze iz zemalja koje ne govore arapski ili su tek prihvatili islam, čita Kur'an u prijevodu, koji je već svojevrsna interpretacija:

"Ova organizacija [ISIS] uzima puno, ali selektivno, iz islamskog kanona i primjenjuje ga na prošlost i sadašnjost u cjelini. Bagdadi i njegovi sljedbenici ignoriraju stoljeća interpretacija i kontrainterpretacija islama i fokusiraju se na usku, strogu, zastarjelu verziju tumačenja islamske doktrine, koja je jako kontroverzna i uvelike osporavana od strane religijske zajednice i al-Islama (življenog islama)." (Gerges 2016:27)

Ovako striktna doktrina u srži ISIS-a opravdanje je njihovog isključivog pogleda na svijet, koji bi se mogao ukratko opisati kao "tko nije s nama, protiv nas je". U ovoj tvrdnji leži glavni problem oko ISIS-a – svi su protiv njih. Njihov totalitarni pogled na svijet daje im opravdanje svih akcija, od klasičnih vojnih operacija, do snimaka egzekucija i terorističkih napada na teritorijima udaljenih država.

"Bagdadi i njegov uski krug u potpunosti se fokusiraju na tri manifesta selefijskog džihadizma kako bi opravdali sve što rade. Najpoznatiji je *The Managment of Savagery*, koji je cirkulirao 2000-tih pod psudonomimom Abu Bakr al-Najji. On donosi stratešku mapu kako stvoriti islamski kalifat i znatno se razlikuje od sličnih radova selefijskog džihadizma proteklog desetljeća. Drugi je *Introduction to Jurisprudence of Jihad* Abu Abdullaha al-Muhajjera, koji poziva selefijске džihadiste da naprave što god je potrebno kako bi uspostavili čistu unificiranu Islamsku državu. Zadnja knjiga je *The Essentials of Making Ready (for Jihad)* Sayyida Imama al-Sharifa (...). Ova knjiga se fokusira na teološko i praktično značenje džihada u islamu i postala je centralni tekst u džihadističkom osposobljavanju." (Gerges 2016:34-35)

Gerges piše kako je svim knjigama zajednička njihova radikalnost i navodi njihove zajedničke točke:

"Sve tri knjige pozivaju na sveopći rat i zagovaraju ofenzivni džihad za razliku od defenzivnog kako bi naudili kuffaru [nevjernicima] ili neprijateljima Allaha, stvarajući kaos i strah. (...) Drugo, iako taj rat treba ciljati i bliske i udaljenje neprijatelje, prioritet se stavlja na borbu protiv totalitarnih muslimanskih režima koji ne provode šerijat. Konačno, sva tri manifesta pozivaju da predvodnici pokreta nekažnjeno ubijaju, da ne poznaju granice i da slijede Prorokove stope, čiji sljedbenici su, prema mišljenju autora manifesta, brutalno kažnjavali disidente i protivnike." (Gerges 2016:36)

3. Metodologija istraživanja i izvori

Zbog opsega ISIS-ovih propagandnih materijala koji uključuju časopise, filmove, kratke video-snimke te razne postove na blogovima, bio sam primoran ograničiti izvore podataka koje ću analizirati. Od svih meni dostupnih izvora odlučio sam se za analizu propagandnih časopisa *Dabiq* i *Rumiyah*. Glavni kriterij pri tome bio je njihova neočekivano laka dostupnost – gotovo sam ostao zapanjen kako je lako doći do njih. Upisivanjem imena časopisa u tražilicu *Google*, već prvi rezultat me doveo na časopise objavljene u pdf formatu. Na temelju dosadašnjih istraživanja srodnih tema koje sam proveo među članovima Islamske zajednice u Zagrebu, u analizu nisam uključio moguće kontroverzne propovjedi u džamiji, kao ni potencijalne intervju s borcima ISIS-a opravdano ih smatrajući meni nedostupnima.

Metoda koju sam koristio je analiza diskursa, te sam se za nju odlučio potaknut dostupnošću građe - internetskim časopisima koji su mi pružili potpuni uvid u ISIS-ovo gledište i koji čine glavni dio njihovog propagandnog materijala. Analiza radikalnog narativa sadrži objašnjenje kako on strateški formira identitet unutra grupe, rješenja, identitet izvan grupe i kombinira ove elemente kako bi poticao krizni narativ i privlačio čitatelja radikalizaciji. (usp. Ingram 2016:5)

Pri analizi navedenih časopisa fokusirao sam se na članke koji direktno ili posredno tematiziraju vrbovanje čitatelja za priključivanje borbi. Odabirao sam članke koji su osobna priča pojedinih vojnika o tome kako su došli u ISIS, kao i članke koji govore kako sudjelovati u ostvarivanju ciljeva ISIS-a u stranim zemljama, ili kako doći na matično područje i tamo se priključiti borbi. Odabirao sam i ostale članke koji tematski odgovaraju ovom diplomskom radu.

U analizi me zanimalo kako je, i u kojoj mjeri, u tim tekstovima upotrijebljen religijski diskurs kao poticaj i opravdanje za nasilno i nenasilno djelovanje u ime ISIS-a.

Nakon iščitavanja ISIS-ovih časopisa i posebnog fokusiranja na materijale koji se mogu kategorizirati kao oni s naglaskom na privlačenje boraca, odlučio sam odabrane primjere prikazati u tri kategorije:

1. Osobna iskustva boraca – članci koji navode osobne, intimne priče (najčešće) stranih boraca koji se dolaze boriti za ISIS na njegovom teritoriju. Ovi iskazi uključuju priče o prijašnjem životu borca, njegovom putu prema religiji te postupnu radikalizaciju, napuštanje svoje zemlje i dolazak u tzv. Islamsku državu. Većina takvih članaka ipak

je fokusirana na djelovanje boraca nakon dolaska u ISIS a njihove biografije prije tog trenutka često su kratka rekonstrukcija i popis poznatih detalja povezanih s putom prema islamu, ili tzv. Islamskoj državi.

2. Pozivanje na djelovanje u matičnoj državi – članci ili kraći paragrafi ove tematike dosta su česti, te njihov intenzitet raste s vremenom, pogotovo nakon pokretanja časopisa *Rumiyah* koji, u stalnoj rubrici *Pravedni terror* donosi savjete kako izvesti teroristički napad raznim sredstvima, najčešće priručnim, lako dostupnim i improviziranim oružjem.
3. Ostali poticaji na borbu – većina članaka koji nisu izravno povezani s ekspanzijom ili vojnim djelovanjem tzv. Islamske države, u nekom dijelu teksta potiču na te ciljeve. Vrlo često su to zaključne ili uvodne riječi članaka, podržane citatom iz Kur'ana ili riječima nekog klasičnog autora.

3.1. *Dabiq* i *Rumiyah*

U popriličnom repertoaru ISIS-ovih propagandnih materijala, ključno mjesto zauzima njihovo službeno glasilo, časopis *Dabiq*, i njegov nasljednik *Rumiyah*. To su online časopisi koji se, kako navodi iprvi broji, "fokusiraju na pitanja tevhida³, manhaja⁴, hidžre, džihada i jam'aha⁵. Također sadrže i fotografske reportaže, aktualne događaje i informativne članke koji se tiču Islamske države. Neka Allah blagoslovi ovaj napor i učini ga svjetionikom za buduće generacije" ("Until it burns" 1435:3,4⁶).

Ovi časopisi većinski se fokusiraju na svakodnevicu života u tzv. Islamskoj državi, intervju s predstavnicima vlasti, savjete za svakodnevni život, tumačenja određenih dijelova Kur'ana, praćenje vojnih operacija, preporuke aktualnih video-snimaka i drugih materijala (u svakom broju nekolicina od preporučenih video-snimaka su oni koji prikazuju egzekucije, a i sami časopisi puni su *post mortem* portreta istaknutih boraca, kao i fotografija egzekucija).

---

³Koncept monoteizma (jedinstva Boga) u muslimanskoj teologiji (Napoleoni 2015:135)

⁴U islamu, metodologija primanja i primjene znanja

⁵Arapski riječ za okupljanje, u ovom kontekstu znači okupljanje u džamiji ili za potrebe obrazovanja

⁶Časopisi tzv. Islamske države za datume izdanja svojih časopisa koriste hidžretski kalendar, te navodim godine izdanja kako su navedene u originalu

Izdanja časopisa datumski su označena prema muslimanskom, hidžretskom kalendaru, za čiju se početnu točku označava Muhamedov prelazak iz Meke u Medinu⁷. Časopis *Dabiq* doživio je petnaest brojeva, a *Rumiyah*, u vrijeme pisanja ovog rada, devet.

Dabiq i *Rumiyah* zapravo su jedan, tj. isti časopis, koji je u ljeto 2016. godine promjenio ime. Oba imena posjeduju jako simbolično značenje, te impliciraju na povijesnu podlogu tzv. Islamske dražve i ambicije za buduće širenje.

"Jedan hadis⁸ koji se pripisuje proroku Muhamedu o bitki na kraju vremena (Sudnji dan) između muslimana i kršćana u Dabiqu, mjestu u ruralnom području Alepa, česta je referentna točka - toliko prožimajuća da je propagandni ISIS-ov časopis nazvan prema njemu." (Weiss i Hassan 2015:224-225)

Turska vojska i sirijski pobunjenici u ljeto 2016. počeli su ofenzivu na Alep, koji je i osvojen sredinom listopada iste godine. Sukladno tome, zadnji broj časopisa nazvanog *Dabiq* (prema gradiću u neposrednoj blizini Alepa) izašao je 31. srpnja 2016., a prvi broj "novog" časopisa *Rumiyaha*, neposredno prije ofenzive, 5. rujna 2016. godine.

Preimenovanje časopisa i prije konačnog gubitka kontrole nad Dabiqom zanimljiv je indikator procjene vlastitih snaga ISIS-a, i njegove nemogućnosti da zadrži grad.

Novo ime časopisa, *Rumiyah*, referenca je na drugi Muhamedov hadis, u kojem se navodi da će muslimani pokoriti Istanbul i Rim – tim citatom iz Kur'ana završavaju skoro svi brojevi. "Rumiyah" je arapsko ime za Rim. Časopis sadržajno ne donosi značajne promjene u odnosu na prethodni, iako se fokus polako pomiče na operacije izvan područja Iraka i Sirije.

Vizualno časopisi odaju dojam stručno uređene cjeline bogate fotografijama, grafičkim prikazima i raznim "efektima", npr. vatra oko naslova koji se odnose na borbu ili krv oko onih povezanih s pozivima na ubijanje nevjernika. Izdaju se na nekoliko jezika: *Dabiq* na arapskom, engleskom, francuskom i njemačkom, a *Rumiyah*, uz navedene, na turskom, indonežanskom i ujgurskom. Časopis se pridržava "zapadnjačkog" prijeloma – količinom slika i izgledom podsjeća na *National Geographic*.

Osmi broj *Rumiyaha* donosi postmrtni članak posvećen jednom od glavnih urednika *Dabiq*a – Shaykhu Abu Sulaymanu Ash-Shamiu. Shaykh je stekao fakultetsko obrazovanje u Bostonu, a za njegov put do ISIS-a, na početku njemu posvećenog članka, navodi se:

---

⁷Hidžretski kalendar je naziv za muslimanski kalendar. To je lunarni kalendar s dvanaest mjeseci i godina je dužinom slična godini po gregorijanskom kalendaru. Kao početak hidžretskog kalendara uzima se prelazak proroka Muhameda iz Meke u Medinu, što se još naziva i Hidžra - od čega potječe i naziv kalendara. Hidžra se prema gregorijanskom kalendaru dogodila 610. godine. U većini svijeta hidžretski kalendar se koristi isključivo u vjerske svrhe, prije svega u određivanju početka i trajanja najsvetijeg muslimanskog mjeseca - ramazana

⁸ "Hadis, -isa *tur.* (hadis) govor, izreka Muhamedova; isto što i suna i sunet" (Klaić 1974:481)

"Nije pao pod iskušenja sekularnog svijeta i njegovih ukrasa. Diplome i njihove varke nisu ga mogle zavarati. Ni žena, ni bogatstvo, ni djeca nisu ga mogli odvojiti od religije. Sve je to odbacio kada je shvatio tevhid i da je džihad za Allaha najbolji dokaz njegove pripadnosti muslimanima..." ("Among the believers" 1438:41)

Po dolasku na područje tzv. Islamske države htio je poći na samoubilačku misiju, ali taj mu zahtjev nije odobren i ubrzo je prebačen na prevodilačke djelatnosti i izradu propagandnog materijala:

"Abu Sulayman je nastojao, zajedno sa svojom braćom, prevoditi na engleski i s engleskog jezika, sve dok se nije stvorila ideja napraviti časopis direktno usmjeren engleskom govornom području. (...) Shaykh Abu Muhammad je odlučio unaprijediti projekt na formu periodičnog magazina, blagoslovljeni *Dabiq*, koji je, Allahovom milošću, stekao globalnu popularnost i dotada neviđeni uspjeh." ("Among the believers" 1483:43)

Dalje se u tekstu hvale teme koje je donosio u časopisu:

"Reputacija njegovog pseudonima daleko se čula, pogotvo zbog mnogih napada na otpadnike islama i njihove zle učitelje. Razotkrio je frakcije štetočina, koji si pripisuju islam, i njihove zle i ćudljive vođe, i otkrio je mnoge 'simbole' koje ljudi štiju osim Allaha. (...) Poticao je svoju braću i amire⁹ da ih ubiju [zle učitelje] i uguše njihovu *fintu*¹⁰, predlažući sebe za samoubilačke misije kako bi se postigao ovaj cilj, baš kao što je specifično pozivao na ubijanje mnogih zlih učitelja koji su prešli na stranu Križara." ("Among the believers" 1483: 44)

Ne navodi se točno kada je Shaykh Abu Muhammad prestao uređivati časopise, niti se u časopisima vidi značajnija promjena nakon njegove smrti, odnosno prestanka rada.

Teme časopisa govore o društvenoj klimi unutar tzv. Islamske države. Najveća se razlika vidi kada se gleda prijelaz između *Dabiq* u *Rumiyah*. Iako se zapravo radi o istom časopisu stvorenom s istim ciljem, *Rumiyah* donosi znatno više poticaja na borbu, prije svega, borbu na stranim teritorijima.

---

⁹Arapski vladar

¹⁰"Isprva je značilo iskušenje vjernikove vjere, ali danas se finta odnosi na razdoblja nemira i unutrašnjih ratova u muslimanskoj zajednici. Česte se u povijesti islama koristi baš u smislu građanskog rata." (Napoleoni 2015:128)

To se vidi već pri odabiru naslovnice. Na većini *Dabiqovih* naslovnica je detalj neke fotografije, neki simbol čiji se značaj problematizira u tom broju, dio karte itd. *Rumiyah* odmah naslovnicom pokazuje kako ide u drugom smjeru – od devet brojeva koje analiziram u ovom diplomskom radu, četiri na naslovcama imaju fotografije s nekom od lokacija terorističkih napada izvedenih na području Europe. Od petnaest izdanja *Dabiq*, slike posljedica napada su samo na jednoj naslovnici.

Promjena ambicija ISIS-a naglašena je u i samom naslovu –*Rumiyah* je, kako sam već naveo, arapski naziv za Rim, te svaki broj časopisa završava idiličnom fotografijom krajolika i grada u daljini (moguće da fotografija prikazuje Rim), uz natpis:

"Allahov Poslanik [Muhamed] upitan je: 'Koji od dva grada ćemo prvi pokoriti? Konstantinopol ili Rumiyah?' Odgovorio je: 'Grad Herakla ćemo prvi pokoriti.' misleći na Konstantinopol [Istanbul]. (prenio Ahmad and al-Darimi iz 'Abdullah Ibn 'Amr)."
(Rumiyah 1438:40)

Nadalje, većina tema u *Rumiyahu* fokusiraju se na ratovanje izvan teritorija tzv. Islamske države, pa tako uključuju gotovo redovite rubrike: *Među vjernicima su ljudi*, koja donosi biografije nekog netom poginulog istaknutog borca; *Pravedni teror*, u kojem se daju detaljni savjeti kako s priručnim alatima izvesti teroristički napad (npr. nožem ili kamionom); rubriku *Putevi pobjede* koja predstavlja prikaz najznačajnijih bitaka u povijesti islama. Glavna tema pojedinih brojeva neka je od zemalja (ili regija) vanjskog neprijatelja, a tu se, u nekoliko navrata, spominje Tursku kao glavnog neprijatelja.

Borci samoubojice slavljani su u gotovo svakom broju, te se njihova djela preporučavaju u detalje, hvali se njihova odlučnost i predanost cilju.

4. Analiza primjera

4.1. Osobne priče boraca

Prvi broj *Rumiyaha* donosi osobnu priču stanovitog Abu Mansura al-Muhajira, Australca rođenog u Libanonu, koji je

"došao iz Melbournea, Australije, zemlje zaogrnutе tamom i uništene *kufir*¹¹-om, bludom i svim oblicima poroka. Čak i unutač sve ove tame, i Allahovom voljom, plamen tevhida upaljen je u njegovom srcu u mladoj dobi od 22 godine putem da'waha¹² brata koji je posjetio tugujućeg Abu Mansura nakon smrti njegovog starijeg brata, Mansura". ("Among the believers" 1437:14)

Članak dalje opisuje Abu Mansurov životni put, vrijeme provedeno u zatvoru u Australiji zbog optužbi za terorizam, ostavljanje svoje obitelji po izlasku iz zatvora te odlazak na teritorij ISIS-a, sve do pogibije u borbi. Tekst završava propagandnim ulomkom, jedinim dijelom gdje se pisac obraća čitatelju:

"Lavovi ume, i posebno oni koji žive u Australiji, slijedite put pravednih duša, jer to je jedini ispravan put. Kalifat vas zove da se mobilizirate iz svojeg brloga i olakšate bol nanesenu srcima muslimana tako da napadnete kufr [nevjernike] u njihovim domovinama. Samo je Allahovim hikmahom¹³ to da vas je rasporedio po svijetu, u različite zemlje Osvajača da vidi koji će se od vas iskazati svojim djelima. Ispred vas su otvorena vrata džihada! Zapalite tlo pod njima i opecite ih terorom. Ubijajte ih na ulicama [popis gradova u Australiji i znamenitih mjesta], u Operi, i čak u njihovim dvorištima. Probodite ih, upucajte ih, otrujte ih i pregazite ih svojim vozilima. Ubijajte ih gdje god možete dok praznina njihove arogancije ne bude ispunjena strahom i dok ne budu na koljenima slomljenih leđa pod težinom žaljenja što su započeli rat protiv vjernika, i Allahovom voljom i kroz vaše žrtve, uma¹⁴ će pobijediti." ("Among the believers" 1437:17)

Na zaglavlju članka nalazi se *postmortem* portret te iako nigdje dikretno ne piše tko je na fotografiji, iz konteksta se može zaključiti da je to upravo vojnik iz članka.

---

¹¹Doslovno 'nevjerovanje', izraz se koristi za opis onih koji ne vjeruju u islam" (Napoleoni 132)

¹²Izraz koji se prevodi kao "propovijedanje islama"

¹³Arapska riječ za "mudrost"

¹⁴"Zajednica vjernika koja nadilazi nacionalne, etničke, političke i ekonomske razlike." (Napoleoni 136)

Sličan primjer je članak iz drugog broja *Rumiyaha*, koji se bavi napadačima iz terorističkog napada iz Dhake u Bangladešu, koji se dogodio u noći 1. srpnja 2016. godine, kada je ubijeno 29 civila, većinom stranaca. U članku se detaljno piše o napadačima koji su ubijeni u sukobu s policijom. Razmjeni vatre prethodila je talačka kriza, a navodi se da su napadači dobro postupali s muslimanima među taocima te da su neke i odmah oslobodili.

Rumiyah navodi da su napadači bili iz bogatih obitelji, ali:

"putem Allahove milosti shvatio je da najvažnija blaga u ovom svijetu nisu izgled, bogatstvo, obrazovanje i ostali materijalni kriteriji povezani s ovim niskim svijetom, nego, kako Prorok [Muhamed] kaže: Allah ne gleda tvoj izgled ni bogatstvo, nego gleda vaša srca i djela." ("The Shuhada" 1438:10)

Svakome od napadača posvećen je kraći paragraf naslovljen njegovim imenom, a njihove priče se međusobno puno ne razlikuju. Svi su bili iz dobrostojećih obitelji pred kojima je bila "svjetovna" budućnost, ali su se oni u jednom trenu okrenuli vjeri i priključili ISIS-u:

"Dolazio je iz utjecajne obitelji iz Bangladeša, čija većina su bili *murtadini*¹⁵ koji su se protivili njegovoj religioznosti, rugali joj se i davali sve od sebe kako bi ga onemogućili da je manifestira. Kada je napustio obitelj (...) s namjerom odlaska u džihad, njegova je obitelj tražila pomoć vlade i stavila njegovu sliku u novine kako bi ga natjerala na povratak. Ipak, ovo je samo ojačalo Abu Salamahovu čvrstoću i predanost..." ("The Shuhada" 1438:11)

Zanimljivi su detalji iz "biografija" dvojice od napadača. Za jednoga se navodi da

"kada mu je prenesena sretna vijest da je izabran za jednog od sudionika u operaciji *inghimasi*¹⁶ protiv Križara, odmah je povikao 'Allahu akbar'¹⁷ te pao na koljena od sreće, zahvaljujući Allahu za veliki blagoslov i moleći za prihvaćanje. Bio je jako poslušna i discipliniran vojnik." ("The Shuhada" 1438:10)

Drugi je pak "svaki put kada bi prisustvovao religijskoj raspravi zaplakao. Njegova obitelj nije ga naučila da dobro recitira Kur'an, što ga je duboko pogodilo. Jednom je čak zbog ovoga plakao pred svima i nije mogao prestati plakati." ("The Shuhada" 1438:11)

---

¹⁵Onaj koji je napustio vjeru

¹⁶On [borac] prvotno koristi vatrena oružja dok nosi pojas s eksplozivom kojeg aktivira tek kada ostane bez municije ili kada se osjeća ugroženim ili opkoljenim." (Colquhoun 2016)

¹⁷Točan prijevod ovog izraza često je tema rasprava, ali se može prevesti kao "Allah je velik"

Ovakvi citati indikacija su često navođene ironije, kako borci ISIS-a zapravo slabo poznaju Kur'an. Izuzev ovakvih krajnje osobnih detalja, većina biografija petorice napadača svodi se na navode o tome kako su bili predani vjernici te na koje su načine iskazivali vjeru. Ovaj članak u časopisu služi kako motivacija i svojevrsni uvod idućem, u kojem se na dvije stranice navodi koje noževe koristiti za izvođenje terorističkih napada.

Treći broj *Rumiyaha* donosi priču Abu-Abdillaha al-Britania, još jednog poginulog borca tzv. Islamske države. Njegova priča je u zasebnoj, redovitoj rubrici pod naslovom *Među vjernicima su ljudi*. Za njega se navodi da je rođen i odgojen u Britaniji, najmlađi od petero braće.

"Samo se može zamisliti pred kakvim sve porocima mladić može posrnuti u zemlji Osvajača, gdje je zlo i pokvarenost posvuda i gdje se slave bolesti društva. Događaji 11. rujna potakli su ga da počne prakticirati i istraživati svoju religiju." ("Among the believers" 1438:14)

O njegovom životu prije pristupanja ISIS-u nije navedeno puno detalja, izuzev jedne zgrade koja služi kao demonstracija predanosti islamu:

"Abu-Abdillah je volio Allaha i njegovog Poslanika više nego bilo koga ili bilo što. To potvrđuje događaj kada je, jednom prilikom, ubo nevjernika u zatiljak olovkom jer je ovaj uvrijedio Proroka [Muhameda]. Učinio je to na ulici punoj ljudi u scru Britanije, ne mareći za posljedice svojih postupaka i ikakvog straha od kritika, jer je razumio svoju dužnost i znao je da je ogromna čast i privilegija što mu je dopušteno braniti Proroka." ("Among the believers" 1438:15)

Tekst dalje prenosi njegovu životnu priču. Unatoč brojnim ranjavanjima, Abu-Abdillah nije izgubio vjeru, htio je poći u samoubilačku misiju te je na kraju poginuo u napadu američkih bespilotnih letjelica:

"Zahtijevao je da bude na listi za operacije istishadi, odlučan u želji da postigne šehadet¹⁸ za vrijeme svetog mjeseca Ramazana. (...) Uvijek bi govorio: 'Zamislite da na Sudnji dan dođete ispred Allaha potpno razneseni u komadiće, a onda vas Allah

---

¹⁸ Potvrda vjere u islamu: "Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, i svjedočim da je Muhammed Božji rob i Božji poslanik."

ponovno oblikuje i pita: 'Zašto si si to učinio?'. A vi odgovorite: 'Učinio sam to za Tebe, Gospodaru.'" ("Among the believers" 1438:15)

Članak različit od drugih po svojem nenasilnom karakteru nalazi se u sedmom broju *Rumiyaha*, u članku pod naslovom *Ono što mi nikada nisu rekli*, autorice Umme Musa Al-Finlandiyyah koja je u medijima prozvana *Ženom iz Finske*. Glavna tema članka je kako prepoznati nevjernike te upozoravanje na lažne muslimane koji bi mogli zavarati prave muslimane. Iz teksta je vidljivo kako je autor osoba iz Finske koja se obratila na islam, iako o tom obraćenju ne govori puno, barem ne u tom broju. Zanimljiv je nenasilan karakter teksta, inače vrlo neuobičajen za tekstove u kasnijim izdanjima *Rumiyaha*. U ovom je tekstu prisutno veličanje tzv. Islamske države i džihada, ali ne i izravno pozivanje na ubijanje nevjernika:

"Allahovom milošću, Islamska država nastavila je imati nultu toleranciju na kurfi riddah¹⁹. Ne priječi pred takfirom²⁰ usprkos kritikama. Ovo je zato što ona ne postoji kako da bi zadovoljila ljude, nego samo zbog Gospodara [Allaha]. Tako, kada je Allahov poslanik [Muhamed] naredio da se ubije svakoga tko napusti islam, Islamska država je poslušala – 'nije na pojedinom vjerniku ili vjernici da ima ikakve slobode odlučivanja, kada su Allah i Njegov Poslanik donijeli neku odluku.' (Al-Ahzab 36) (Ku'an Časni 1969:563)" ("What they never" 1438:19)

Ista autorica iz Finske donosi u dvanaestom broju *Dabiqa* (koji je poseban po svojoj veličini jer sadrži dvostruko veći broj stranica od većine ostalih brojeva) poduži tekst pod naslovom *Kako sam prešla na islam*. Od svih brojeva ISIS-ovih časopisa, ovaj tekst je najdulji i najdetaljniji prikaz nečije konverzije na islam i puta u tzv. Islamsku državu. Ostali tekstovi su većinom fokusirani na život preobraćenih nakon dolaska na teritorij ISIS-a, njihova djela i, često, smrt. Ovaj tekst je drukčiji jer se fokusira direktno na pojedini primjer preobraćenja i početak simpatiziranja Kalifata, te sve što je tome prethodilo. Propagandni materijali ISIS-a većinom su fokusirani na muslimansku populaciju, dok za petnaesti broj *Dabiqa*, s naslovom *Slamanje križa*, možemo reći da je direktno usmjeren na ne-muslimanske simpatizere koje se tim putem pokušava inspirirati na preobraćenje.

Tekst započinje kritiziranjem finških kršćana u dva smjera: kako govore da su kršćani, a ne prakticiraju religiju u svakodnevnom životu, i samo zato što su kršćani. Autorica navodi da je kao dijete išla na kršćanski vjeronauk i da je smatrala tu religiju zbujujućom:

---

¹⁹Otpadništvo

²⁰Praksa u islamu u kojoj jedan musliman drugoga optužuje za krivovjerje ili napuštanje vjere

"Glavna stvar koja mi nije imala smisla oko kršćanstva je Sveto Trojstvo. Pitala bih se, kako 'sin' Božji može biti raspet na križu? Kako 'dio' Božji – prema Trojstvu – može biti raspet? Kako ljudsko biće može biti Bog, i onda biti poniženo i ostavljeno ponižavajućoj smrti? Uvijek sam bila jako zbunjena [oko toga] i nikada se nisam molila Isusu. Kada bih se molila, molila sam se Bogu. Kada sam bila mlada, nisam posvećivala puno pažnje ovim mislima." ("How I came to Islam" 1437:36)

Autorica nastavlja priču s detaljima kako je otkrila islam:

"Moj muž je odrastao u muslimanskoj obitelji, ali nije prakticirao religiju. Imali smo djecu, ali smo se nekoliko godina kasnije rastali. U tom trenutku, zaista sam željela naučiti o islamu, a kako je u medijima islam stalno bio ismijavan zbog blagoslovljenih događaja 11. rujna, bila sam znatiželjna oko ove religije." ("How I came to Islam" 1437:37)

Navodi kako je dobila primjerak Kur'ana na finskom od prijateljice muslimanke:

"Znala sam da je ta religija istina. Počela sam se samoinicijativno moliti jer sam mislila da moram sve naučiti prije nego postanem muslimanka. Moram priznati, bila sam uplašena i nervozna jer puno stvari nisam razumijela." ("How I came to Islam" 1437:38)

Navodi da je u tom periodu postala aktivna u lokalnoj Islamskoj zajednici, gdje je i upoznala svojeg novog muža: "Stvari su postale lakše kada sam se udala jer sam tada imala podršku i u svojem domu. U jednom trenu, moj muž me počeo učiti o džihadu..." ("How I came to Islam" 1437:38)

Njezin muž kasnije je uhićen zbog optužbi za terorizam. Dok je bio u zatvoru, ona je intenzivno razmišljala o hidžri, a imala je i podršku u Islamskoj zajednici:

"Kad je Kalifat objavljen, znali smo što želimo i gdje moramo ići. Kao muslimani, moramo se odreći nevjernika i živjeti pod Kalifatom. (...) Kada je moj muž izašao iz zatvora, mislili smo da će biti teško izvesti hidžru (...) on se jako trudio pronaći put do Kalifata, i onda, elhamduillah²¹, kada Allah želi nekome otvoriti put, nitko ga ne može zatvoriti. Uspjeli smo obaviti hidžru bez ikakvih problema. Sanjali smo o tome i molili smo se za to sve dok nam Allah nije to omogućio." ("How I came to Islam" 1437:38)

---

²¹ Islamska fraza koja se prevodi kao "Hvala Bogu"

Tekst završava njezinim porukom čitateljima:

"Na kraju, imam savjet za kršćane u Finskoj i u drugim zemljama: većina vas ne prakticira religiju jer zna da nije ispravna. (...) Savjetujem vam da otvorite vaša srca i otkrijete religiju islama. Ne vjerujte što mediji govore o njoj. Uzmite prijevod Kur'ana i od toga počnite. Na kakve god muke naiđete putem, na kraju će se sve isplatiti. Na kraju bit ćete toliko sretni što ste pronašli istinu, jer sve što dobijete prihvaćanjem islama je bolje od svega onoga što možete izgubiti ili žrtvovati." ("How I came to Islam" 1437:39)

Isti broj donosi osobnu priču još jednog preobraćenika, mladog Abua Sa'da at-Trinidadija, iz Trinidada i Tobaga. Njegova priča predočena je u formi intervjuja s Dabiqom: "Dolazim iz obitelji kršćana baptista, i u jako mladoj dobi slali su mene i rođaka na vjeronauk." (Interview Abu Sa'd 1437:64) Mladić nastavlja da nije vidio smisla u kršćanstvu te je dodatno izgubio vjeru kada je vidio lokalnog pastora u preljubu. U kasnijoj tinejdžerskoj dobi, više se uopće nije identificirao s kršćanstvom:

"Kada sam imao oko dvadeset godina, počeo sam prihvaćati religiju istine, islam. Radio sam u pozivnom centru i ondje sam upoznao kolegu koji je bio musliman. Dijelili smo slične interese i poglede na svijet i provodili smo mnogo vremena zajedno. (...) Nekada, kada bih ga vidio kako se moli, i ja bih se molio kraj njega, i poslije se osjećao vrlo mirno. (...) U posljednjem razgovoru kojeg smo vodili prije mog preobraćenja rekao sam mu da planiram prodavati drogu kako bih uzdržavao obitelj. Rekao je da je to krivo i da cilj ne opravdava sredstva. Pitao sam ga: 'Kažeš mi da u islamu ja smijem ubijati ljude, ali ne smijem prodavati drogu da bih prehranio obitelj?' Tada mi je počeo objašnjavati krajnju svrhu džihada i upoznao me s nekim od muslimanskih zavjeta, i nakon razgovora, bio sam uvjeren. Objavio sam vjeru i postao musliman." ("Interview Abu Sa'd" 1437: 65)

Ispitanik se posvetio džihadu slušajući predavanja i kroz osobna poznanstva:

"Kao i mnogi drugi muslimani na Zapadu, otkrio sam džihad kroz predavanja Shaykha Anwar al-'Awlaqija²². Nakon učestalog slušanja njegovih predavanja, konkretno sam shvatio što bi mi muslimani trebali raditi. (...) Allahovom milošću, [u mojoj okolini]

---

²²Američki imam jemenskog podrijetla, smatra se da je bio jedan od glavnih motivatora Al-Kaide

bio je čovjek koji je puno znao i rado je odgovarao na sva moja pitanja. (...) Napravio je hidžru u Islamsku državu i postao mučenik boreći se u Ramadi." ("Interview Abu Sa'd" 1437: 65)

Ovaj primjer je zanimljiv jer je pojedinac sudjelovao u raznim terorističkim akcijama i prije dolaska na područje ISIS-a, od kojih neke navodi u intervjuu:

"Kad god bi nevjernik u Trinidadu ubio ili naudio muslimanu, osvetili bismo se. Radili smo sve da skupimo novac za kupnju oružja i municije. Alhamdulillah, bili smo uspješni u mnogo operacija, samo Allahovom milošću." ("Interview Abu Sa'd" 1437: 66)

Kasnije navodi da je odgodio predviđeni put u tzv. Islamsku državu zbog problema sa zakonom u koje je došao kroz navedene akcije. Kaže i da je većina njegove obitelji u međuvremenu prihvatila islam te ilustrira navedeno bizarnim primjerom. Na pitanje Dabiqa o tome kako je njegova obitelj reagirala na to kad su čuli da je vojnik ISIS-a, odgovara:

"Neki od mojih nevjerničkih rođaka kršćana su u svađama s drugima iskoristili činjenicu da sam vojnik Kalifata. Rekli bi, na primjer: 'Moj rođak je ISIS-ov terorist, čuvaj se!' Subhanallah²³, kada je u pitanju čast koju je Allah podario Kalifatu, čak je i nevjernici prepoznaju." ("Interview Abu Sa'd" 1437: 68)

4.2. Poticanje na djelovanje u matičnoj državi

Poticaji čitatelja na djelovanje u matičnoj državi intenziviraju se s vremenom. Kako teritorijalna pristupnost ISIS-a na području Iraka i Sirije slabi, u časopisima se više ne poziva simpatizere na migraciju, odnosno hidžru na područje tzv. Islamske države, nego ih se potiče na djelovanje u svojim matičnim zemljama – putem terorizma.

Rubrika *Pravedni teror*, koja se ustalila u *Rumiyahu*, uvodi se u dvanaestom broju *Dabiqa*, potaknuta terorističkim napadima u Parizu. Uvodnik časopisa započinje citatom iz Kur'ana:

"Oni su držali da će ih njihove tvrđave zaštititi pred Božjom (silom) pa ih je stigla (Božja odredba) odakle se nisu ni nadali, i ubacio im je (Bog) strah u njihova srca pa su svojim rukama i rukama muslimana rušili svoje kuće. (Kur'an Časni 2:727)

---

²³Islamska fraza koja se prevodi kao "Sva slava pripada Allahu."

Daljni tekst objašnjava ovaj citat i primjenjuje ga na terorizam:

"Blagoslovljeni napadi protiv Rusa i Francuza usprkos internacionalnom obavještajnom ratu protiv Islamske države. Obje križarske nacije su nedvojbeno same uništile svoje domove vlastitim rukama zbog svojih neprijateljstava protiv islama, muslimana i muslimana u Kalifatu." ("Foreword" 1437:2)

Članak nastavlja prijetiti "križarima", što je uobičajeni izraz ISIS-a za, prvenstveno zapadne, a zapravo i sve neprijatelje:

"Da, tako nam Allaha, Kalifat će nastaviti osvećivati se za svaku agresiju protiv njegove religije i naroda, prije nego kasnije. Neka arogantni znaju da su i nebo i zemlja Allahovi. (...) Kada će križari prekinuti svoje akcije protiv islama i protiv muslimana? Kada će shvatiti da će Kalifat preživjeti? Kada će shvatiti da je rješenje njihovih jadnih muka ravno ispred njihovih zaslijepljenih očiju? Do tada, teror će se nastaviti prema središtu njihovih umravljenih srca. Ovom prilikom, nećemo zaboraviti obilježiti mučenike, 'usamljene' vitezove Kalifata koji su udarili nevjernike i neprijatelje oko njih. (...) Nisu koristili prepreke koje su nevjernici postavili pred njih na putu hidžre kao opravdanje za napuštanje džihada protiv neprijatelja. Nisu se opravdali mladom dobi i nedostatkom treninga kao izlikom da budu samo promatrači. Žrtvovali su svoje duše najblagoslovljenijim djelom u putu prema Allahovoj sreći." ("Foreword" 1437:2)

Nakon ovoga slijedi popis ISIS-ovih simpatizera koji su sudjelovali u samostalno izvedenim terorističkim napadima. Naglasak je na njihovoj dobi: napadač u Australiji je imao petnaest godina, a napadač u Izraelu šesnaest.

Jedan od klasičnih primjera pozivanja na akcije u matičnim zemljama se nalazi u trećem broju *Rumiyaha*, koji je, većinski, posvećen antiturskoj propagandi:

"Muslimani istoka i zapada! U našem džihadu i borbi protiv koalicije nevjernika, sekularna, odmetnuta Turska ponašala se odvratno i kukavički. (...) Onda su se priključili kampanji protiv nas, kao što bi učinile amputirane hijene, podržavajući Križarsku koaliciju, i pod sjenom njihovih aviona, iskoristila priliku protiv mudžahedina zaokupljenih borbom za očuvanje zemalja islama. Pretpostavili su da su njihove vlastite zemlje sigurne od lavova džihada. Uistinu, njihov nemar bit će njihovo uništenje." ("This is what Allah" 1437:6)

Većina propagandnih materijala svodi se na iste poruke, koje se u više ili manje istom obliku mogu naći u puno brojeva ISIS-ovih časopisa. Ovaj primjer je iz spomenutog broja gdje se potiče na djelovanje u Turskoj:

"Vojnici Kalifata u Turskoj! Vi kojima je zabranjeno da obavljate hidžru u Dar al-Islam²⁴ i koji ste blokirani od strane nevjerničkih turskih pograničnih snaga! Morate se boriti protiv turskih nevjernika i njihovih pristaša." ("The weakest house" 1438:3)

Tekst dalje navodi često citirani ulomak iz Kur'ana: "Borite se protiv njih! Bog će ih kazniti vašim rukama, ponizit će ih, pomoći će vam protiv njih i izliječit će ono što je u grudima pravovjernika." (Kur'an Časni 14:249). Ovaj citat vrlo se često koristi: u *Rumiyahu* je od devet brojeva naveden u čak njih šest, od čega je većinom ili u uvodu ili zaključku teksta; u *Dabiqa* se navodi u osam od petnaest brojeva. U prvom broju *Rumiyaha* sličan citat naveden je čak tri puta: "Borite se protiv njih sve dok sumnja ne bude (istrijebljena), a vjera u Allaha (primljena)! Ako se ustegnu, nema neprijateljstva osim prema silnicima." (Kur'an Časni 193:44)."

4.3. Ostali poticaji na borbu

Drugi broj *Dabiqa* počinje riječima: "Mnogi čitatelji se sigurno pitaju o svojim trenutnim obvezama prema Kalifatu. Zbog toga, tim urednika *Dabiqa* želi prenijeti mišljenje vođa Islamske države oko ovog važnog pitanja." ("Foreword" 1435:3) Članak je podijeljen u nekoliko potpoglavlja, poredanih od najvažnijih do najmanje važnih obaveza prema ISIS-u.

Prvi izbor je hidžra na područje pod kontrolom ISIS-a:

"Trčite u hlad Islamske države zajedno s vašim roditeljima, braćom, ženama i djecom. Možete puno doprinijeti oslobođenju Meke, Medine i al-Qudsa²⁵. Ne biste li željeli dočekati Sudnji dan i ponositi se ovim djelima." ("Foreword" 1435:3)

Druga najbolja opcija je:

"Ako iz bilo kojeg razloga ne možete obaviti hidžru, pokušajte na svojoj lokaciji organizirati bay'at [zakletve na odanost] Kalifu Ibrahimu. Reklamirajte ih što je

---

²⁴Zemlje u kojima je na snazi islamski zakon

²⁵Arapsko ime za Jeruzalem

moguće više. Okupite ljude u mesdžidima²⁶, islamskim centrima i islamskim organizacijama (...) [O]vaj napor će, inšallah²⁷, potaknuti druge islamske grupe da napuste svoje predrasude i zakunu se na odanosot Kalifu Ibrahimu. (...) Ako živite u državi u kojoj će vas policija uhititi zbog takve objave, budite anonimni u svojem proglasu odanosti." ("Foreword" 1435:3)

Treća, i prema uredništvu Dabiqa, najgora opcija jest:

"Ako ne možete izvesti ništa od gore navedenog zbog razloga iznimno izvan vaše kontrole, inšallah će vaša namjera i vjera da je Islamska država Kalifat za sve muslimane biti dovoljna da vas spasi od upozorenja spomenutog u hadisu 'Tko god umre bez da se obavezao bay'ahom, umire kao jahiliyyah²⁸'" ("Foreword" 1435:4)

Za razliku od kasnijih brojeva *Rumiyaha*, u ranijim izdanjima se ne potiče direktno na ubijanje neprijatelja u terorističkim akcijama, već se samo navodi da će "Islamska država raditi na tome da zgromi svakoga tko staje na put Palestini" ("Foreword" 1435:3). U kasnijim brojevima, u *Rumiyahu* bez iznimke, dikretni pozivi na terorizam i nasilno djelovanje u matičnim zemljama postat će pravilo.

Drugi broj *Dabiqa* donosi detaljne povijesne priče s ciljem da se čitatelja motivira na selidbu u Kalifat. Čitatelja se serijom citata iz Kur'ana pokušava uvjeriti da je put u ISIS jedina opcija pravoga vjernika:

"Napuštanje hidžre, puta u džihad, je opasna stvar. Zapravo, onaj koji tako napusti džihad svojevoljno prihvaća svoju tragičnu ulogu da bude licemjerni promatrač. Živi na Zapadu među nevjernicima, provodi sate i sate na internetu (...) Ovaj konstatni osjećaj dvojbe trebao bi uništiti čovjeka iznutra. Proteklih godina, iskreni muslimani bi svakodnevno plakali i molili za bijeg iz zemalja koje su napustile džihad, čak i da žive kao vojnici u stalnoj pripravnosti i isčekivanju bitke. Sanjali su da idu u Irak, Afganistan, Jemen, Čečeniju, Alžir, Somaliju, Waziristan [Pakistan], ali bez rezultata. Znali su da je jedini način da čovjek zadrži sjemenku vjere napuštanje Zapada. Prije je takva ideja nekima zvučala nemoguća, ali sada je tu Kalifat, spreman da prihvati svakog muslimana u svoju zemlju i učini sve što može kako bi ih zaštitio, pouzdajući se samo u Allaha." ("The fear of hypocrisy" 1435:27)

---

²⁶Islamska bogomolja bez minareta (npr. prostorija ili kuća koja je sagrađena u neke druge svrhe, a ne kao džamija)

²⁷Fraza značenja "ako Bog da" ili "ako bude po Allahovoj volji"

²⁸Neznalica, onaj koji ne zna za islam

Cijeli taj broj posvećen je privlačenju ratnika u tzv. Islamsku državu. Pritom analizira privlačenje ratnika u svim aspektima, među ostalim, govoreći da je život u drugim zemljama život u lošem društvu:

"Živjeti među grijешnicima ubija srce. (...) Njihova nevjera prvo ostavlja ožiljke i tragove na srcu koji se s vremenom pretvore u rezbarije koje je gotovo nemoguće otkloniti. Mogu uništiti čovjekovu fitru²⁹ do nepovratnosti tako da [ga] dvojbe potpuno obuzmu. (...) Grešno društvo utječe na vas htjeli vi to ili ne. A najgori od svih grijeha u modernom vremenu je qu'uda (napuštanje džihada), jer je sada džihad *fard'ayn* (obaveza za svakog pojedinca). I kako netko može biti zadovoljan u društvu onih koji napuste džihad?" ("Bad company" 1435: 32)

Završni dio članka koji dominira drugim brojem *Dabiqa* su savjeti za one koje se upute na put u Kalifat. Savjeti su na nivou motivirajućeg govora, bez ikakvih konkretnih uputa:

"Nemojte sebi reći: 'Neću uspjeti u svojoj hidžri. Većina onih koja je pokušala, uspjela je stići u Kalifat. Među njima su oni koji su putovali kopnom, nekada i pješke, od zemlje do zemlje, prelazeći granicu za granicom, i Allah ih je sigurno doveo do Kalifata.'" ("Bad company" 1435: 33)

U sljedećem ulomku nalazi se jedini primjer skromnosti (koja nije povezana s religijom) kojega sam pronašao iščitavajući sve brojeve ISIS-ovih časopisa:

"Imajte na umu da su naseljenici i vojnici u Kalifatu ljudska bića. Oni nisu nepogrešivi anđeli. Možda naiđete na stvari koje treba popraviti i koje se trenutno popravljaju. Možda nađete pogreške koje treba ispraviti. Možda nađete neku braću s osobinama koje treba popraviti. Ali zapamtite da je Kalifat u ratu s mnogo nevjerničkih zemalja i njihovih saveznika, a to je nešto što zahtijeva mnogo resursa. Zato budite strpljivi." ("Bad company" 1435: 33-34)

Članak u trećem broju *Rumiyaha* bavi se ulogom Turske kao jednog od ključnih neprijatelja Islamske države, a završava izravnim obraćanjem simpatizerima ISIS-a u Turskoj:

---

²⁹Arapska riječ za "iskonsku prirodu čovjeka"

"Vojnici Kalifata u Turskoj! Vi čiju su hidžru u Dar al-Islam zaustavili nevjernici, turska granična policija! Morate udariti turski taghut³⁰ i njegove sljedbenike nevjernike! 'Borite se protiv njih; Allah će ih kazniti vašim rukama, On će ih poniziti, On će vas poduprijeti protiv njih, i On će zaliječiti prsa ljudi od vjere.' (At-Tawbah 14) Počnite s krivovjernim imamima i temeljima nevjere. Napadnite policiju, suce i vojsku. Napadnite učitelje nevjere i pristaše Erdoganove političke stranke (AKP) i svih stranaka u koaliciji s njima. I u ratu protiv njih ne zaboravite ubijati građane Osvajačkih nacija gdje god ih našli. (...) Neka vide vašu brutalnost, jer će ih Allah obuzdati kroz vas. I Allah je moćniji od njih i brutalniji u kažnjavanju." ("The weakest house" 1438:3)

U četvrtom broju *Rumiyaha* nalazi se transkript govora Abul-Hasana Al-Muhajira, službenog glasnogovornika ISIS-a. U njemu stoji: "Vi [vojnici ISIS-a] se ne borite protiv moćnih ljudi. Borite se protiv sjena koje traže utočište unutar zidova. Budite odlučni u svojoj borbi! Opsjedajte ih! Ubijte ih gdje god možete!" ("You will remember" 1438:6)

Većina njegova govora može se sažeti u ovih nekoliko redova (transkript govora proteže se na gotovo četiri stranice), a uz tekst su i nasumične slike svjetskih čelnika, uz natpise prikladne tekstu: uz sliku čelnika islamskih zemalja "Najgori ljudi na svijetu, zaslužuju smrt" i uz nasumičnu sliku ruskog predsjednika Putina i turskog Erdogana: "Erdogan i Putin formiraju savez protiv islama."

Ovaj broj dalje donosi poduži članak kojem je cilj poticanje vojnika na borbu do smrti:

"Uzevši u obzir opasnost od povlačenja pred neprijateljem i bijeg u strahu od smrti, i time uzurpiranje muslimanskih redova koje dovodi do pobjede neprijatelja, Allah je upozorio svoje vjerne robove na ovaj grijeh [napuštanje bitke]. (...) Rekao je 'Oh vi koji vjerujete, kada susretnete nevjernike u borbi, ne napuštajte bitku. A tko je napusti tog dana, ukoliko ne mijenja smjer zbog borbe ili se priključuje drugoj postrojbi, on zaslužuje Allahov gnjev... (Al-Anfal 15-16).'" ("The pledge" 1438:24)

---

³⁰arapska riječ koja znači "pobuna"

Članak završava s još jednim citatom iz Kur'ana:

"Među ratnicima su ljudi koji su vjerni zavjetima sklopljenim s Allahom. Među njima je onaj koji je ispunio svoje zavjete (i umro) i onaj koji čeka - i njihovi zavjeti se uopće ne razlikuju. (Al-Ahzab 23)" ("The pledge" 1438:25)

Ipak, najuznemiravajući primjeri djelovanja u matičnim državama nalaze se u rubrikama *Pravedni teror*. Ova rubrika stalna je u *Rumiyahu* i donosi detaljne upute kako izvesti teroristički napad nožem ili vozilom, kako napraviti napalm te donosi upute za palež. Struktura rubrike je sljedeća: u jednom se broju nalaze detaljne upute, u drugom kraći podsjetnik i shematski prikaz najvažnijih informacija iz prethodnog broja, u trećem nove detaljne upute za iduću vrstu napada itd.

"Mnogi ljudi su često gadljivi na pomisao na ubadanje oštrog objekta u meso druge osobe. Ta neugoda izazvana je urođenom nesklonosti prema boli i smrti, pogotovo nakon što je 'modernizacija' udaljila muškarce od sudjelovanja u klanju stoke za hranu i napadanja neprijatelja u ratu. Ali, takve neugode i gadljivost nisu isprika za napuštanje džihada." ("Just terror" 1438:12)

"Treba naglasiti da je cilj napada nožem postići što više usmrćivanja, a u isto vrijeme, što je možda i najvažnije, uliti strah u kosti križarskim građanima zemlje u kojoj se napad dogodi." ("Just terror" 1438:13)

"Pozicioniran iza neprijateljskih linija, mudžahedin³¹ pravednog terora ima na raspolaganju mnoštvo vozila i tehnika koje može koristiti u svakom trenutku kako bi nanio bijedu neprijateljima Allaha i uništio ih, svojim postupcima demonstrirajući nezaboravnu lekciju za svaku tvrdoglavu zemlju nevjernika koja se želi uključiti u rat protiv Islamske države." ("Just terror" 1438:10)

---

³¹ "Množina arapske riječi mudžahid koja doslovno znači "onaj koji izvršava džihad". Izraz se koristio za muslimane koji su se borili protiv sovjetske okupacije Afganistana (1979.-1989.) i prevodio se sa 'sveti ratnici'." (Napoleoni 2015:132)

5. Rasprava

5.1. ISIS-ovi ciljevi i motivi

Loreta Napoleoni u svojoj knjizi *Uspon islamizma* navodi:

"Bilo je samo pitanje vremena kada će neka džihadistička organizacija dovesti u pitanje bliskoistični establišment, prilagođavajući drevne koncepte novim uvjetima. Samo je pitanje vremena kada će neka oružana skupina iznjedriti konačnu muslimansku utopiju, novi kalifat, i predstaviti je milijunima sunita kao ostvarljiv plan djelovanja, koristeći alate moderne propagande. U očima muslimana, Islamska država, kao i njeni prethodnici, nije ništa drugo nego posljedica desetljeća zlostavljanja, korupcije, nepravde." (Napoleoni 2015:92)

Cilj tzv. Islamske države, tj. Kalifata je stvoriti svojevrstu domovinu svih muslimana, muslimanski Izrael:

"Mnogima prelazak preko granice predstavlja religijsko iskustvo. Kada dođu do granice, kleknu i zaplaču, liju suze, kao da su upravo našli nešto što im je važnije od vlastitih obitelji. Oni vjeruju da je ta zemlja, Sirija, mjesto gdje će se ostvariti Božji sud." (Napoleoni 2015:95)

ISIS je čvrsto vezan za terorizam te poziva muslimane iz cijelog svijeta na preseljenje na područje Kalifata. "Svaki pokret muslimanske renesanse iznova je njegovao taj duboko nostalgičan san o ponovnom uspostavljanju starih granica kalifata, kao da bi geografska obnova nekim čudom mogla vratiti i sav njegov sjaj." (Napoleoni 2015:94-95)

ISIS tvrdoglavo vjeruje u ove tvrdnje. Njegove ambicije su velike, uključujući osvajanje Istanbula i Rima. Karte područja na koje cilja ISIS (koje su kružile internetom) prikazuje njihovu namjeru da osvoje cijeli Bliski Istok, sjevernu Afriku do južne granice Sahare, Balkan, Pirinejski poluotok, Tursku, područje južnog Kavkaza, te Indiju i Kinu. Unatoč visokim ambicijama, realnost ISIS-a je znatno ograničenija. Za svoga postojanja nikada nije kontrolirao teritorij koji izlazi izvan granica Iraka i Sirije.

Kao uvod u prikaz motiva ISIS-ovog djelovanja citiram dio navodnog oproštajnog pisma pogubljenog američkog humanitarca Jamesa Foleya koje je objavljeno u drugom broju

Dabiqa. U njemu se navode neki od razloga zašto je otet i pokušavaju se opravdati postupci tzv. Islamske dražve:

"Naša [američka] je vlada posljednjih 13 godina razvukla vojsku posvuda po islamskom svijetu kako bi se uplitali u njihove unutrašnje poslove. Ubijali su u ime 'očuvanja života', mučili i silovali u ime 'humanosti', uništavali u ime 'ponovne izgradnje' i uništili živote milijuna ljudi. Napravili su ogroman dug u krvi i bogatstvu, a mi ćemo, obični građani poput vas i mene, platiti za te zločine. Danas naša vlada nastavlja klanje po muslimanskim zemljama sa zračnim napadima na najveće gradove u Iraku, ubijajući i ranjavajući mnoge. I govorim ovdje pred vama, pozivam vas da se probudite i uzmete svoje živote i živote vaše djece u vlastite ruke. Nemojte dopustiti da budete pijuni u rukama političara kako bi oni mogli odlučiti umirete li ili živite. I zapamtite, vrlo lako biste sutra vi mogli biti na mojem mjestu." ("The complete message" 1435:39-40)

ISIS je motiviran željom za povratak u idealiziranu prošlost – za obnavljanjem davnog kalifata,. Predstavlja se kao ispunjenje proročanstava i prijelomni trenutak u povijesti islama. Istovremeno, on je i reakcija na patnje svih muslimana te, kao svoju zadaću, uzima osvetiti ih na način koji smatra prikladnim. Osveta se kristalizira kao glavni ISIS-ov motiv – svi teroristički napadi, snimke dekapitacija ili bilo kakve akcije koje nemaju cilj zauzimanja teritorija, ubrajaju se u domenu osвете i zastrašivanja neprijatelja.

Četrnaesti broj *Dabiqa* već u predgovoru slavi posljedice napada u Bruxellesu³² i broj otvara sljedećim tekstom:

"Već skoro dvije godine muslimani u zemljama Kalifata gledaju kako njihova voljena braća, sestre i djeca bivaju neumorno bombardirana oružjem križara. (...) Žudnja za osvetom ukorijenila se i polako rasla u srcima udovica, siročadi i usamljenih vojnika; i plodovi su spremni za žetvu. Križari tvrde da nose standarde 'slobode' i 'pravde', a zapravo njihova tiranija ne poznaje granice kada se radi o muslimanskoj umi. Samo je pitanje vremena kada će gnjev ume pasti na njih i povratiti ih u stvarnost. Smrt samo jednog muslimana, bez obzira na njegovu ulogu u društvu, veća je šteta vjerniku, nego masakr svakog nevjernika na svijetu. I dok Šerijat poziva na invaziju svih nevjerničkih zemalja, svakako ćemo se prije baviti agresorima nego onim zemljama koje ne vode aktivni rat protiv Kalifata. Ovo je očita stvarnost. Svaki nevjernik koji stoji na putu

---

³²22. ožujka 2016. godine tri bombaša samoubojice izveli su koordinirane napade na aerodromu i na stanici metroa u Bruxellesu. Poginulo je 32 i ozljeđeno više od tristo ljudi.

Islamske države bit će ubijen, bez žaljenja i kajanja, dok svi muslimani ne budu sigurni i jedino vodstvo je Allahovo." ("Foreword" 1437: 4)

"Argument da su radikali motivirani 'patnjom' koju su prošli u povijesti kolonizirani muslimani ili koji su bili žrtve rasizma ili neke druge vrste diskriminacije, američkog bombardiranja, bespilotnih letjelica, orijentalizma itd., impliciralo bi da je pobuna prvenstveno vođena od strane žrtava. Ali veza između žrtava i radikala je više izmišljena nego stvarna.

Osobe koji pripremaju napade u Europi nisu stanovnici pojasa Gaze, Libije ili Afganistana. Oni nisu nužno najsiromašniji, najponiženiji ili najslabije integrirani. Činjenica da četvrtinu džihadista čine vjerski obraćenici pokazuje da je veza između radikala i 'njihovog naroda' također izmišljena." (Roy 2017)

Petnaesti broj *Dabiqa* donosi članak usmjeren zapadnim čitateljima, prije svega "nevjernicima". Članak pod naslovom *Zašto vas mrzimo i zašto se protiv vas borimo* donosi popis razloga i motiva koji pokreću djelovanje ISIS-a. Razlozi su poredani po važnosti, i u kratkim crtama su sljedeći:

1. "Mrzimo vas jer ste nevjernici, jer odbijate jednost Allaha. [ovo je ujedno navedeno i kao glavni razlog borbe]
2. Mrzimo vas jer vaša sekularna, liberalna društva dopuštaju stvari koje je Allah zabranio i brane mnoge stvari koje je dopustio.
3. U slučaju ateista, mrzimo vas i vodimo rat protiv vas jer ne vjerujete u postojanje našeg Boga i Stvoritelja.
4. Mrzimo vas zbog vaših zločina protiv islama i vodimo rat protiv vas kako bismo vas kaznili zbog prijestupa protiv naše religije.
5. Mrzimo vas zbog vaših zločina protiv muslimana, vaših bespilotnih letjelica, bombi, vojnih aviona koji ubijaju naš narod diljem svijeta.
6. Mrzimo vas jer ste napali našu zemlju i borimo se protiv vas kako bismo vas istjerali. Dok god postoji i centimetar teritorija kojeg moramo zauzeti, džihad će se nastaviti i bit će osobna obaveza za svakog pojedinog muslimana." ("Why we hate you" 1437:32)

U ISIS-ovim časopisima, osveta u bilo kojem obliku se promiče u glavni motiv i inkorporira sve ostale. Osveta se gradi na nabrojanim "grijesima" Zapada, nevjeri,

nemoralu i vojnim intervencijama. Napadi su opravdani osvećivanjem za nedefinirane smrti muslimana i podržani jakim religijskim diskursom, čak ako i u tim napadima ginu muslimani.

5.2. Stvaranje neprijatelja

ISIS u člancima često prijeti stranim zemljama terorizmom tipa *lone-wolf*. U svakom broju i *Dabiq* i *Rumiyaha* nabrajaju se, te u nedogled analiziraju i osuđuju neprijatelji – prvenstveno strane zemlje i imami koji zastupaju "krivo" viđenje islama.

Terorizam tipa *lone-wolf* definira činjenica da pojedinac djeluje sam, te samoubilački aspekt nije obavezan. "Ovaj oblik terorizma se sve češće pojavljuje među desničarskim radikalima i religijski radikaliziranim džihadistima. S povećanjem učinkovitosti nacionalne sigurnosti, otpor bez vođe se pojavio kao prijetnja i taktika stvorena putem interneta i drugih suvremenih izvora informacija." (Bates 2012:12)

U prvom broju u kojem se *Pravedni terror* uvodi kao redovita rubrika (a to je drugi broj *Rumiyaha*), u fusnoti se navodi sljedeće: "Operacije koje mudžahedini provode u Dar al-Kufru³³, umjesto lone-wolf, zvat ćemo 'operacije pravednog terora.'" ("Just terror" 1438:12)

Ovakvi primjeri usamljenih boraca koji mrze Zapad i sve što on predstavlja medijski su najeksponiraniji oblici manifestacije ISIS-ovih neprijateljstava. Ipak, ljudske žrtve kao posljedica terorističkih napada tek su dio ciljeva ISIS-ovog djelovanja. Kako je temelj ISIS-a džihad, on svoju borbu širi na sve koje proglašuje neprijateljima:

"Postoje dva tipa džihada: veliki džihad, koji je uglavnom duhovan, tj. koji predstavlja svakodnevnu borbu pojedinca protiv vlastitih iskušenja, te mali džihad, fizička borba protiv neprijatelja. Ono što nas ovdje zanima jest ovaj drugi tip, čiji se koncept razvijao i mijenjao kroz stoljeća, dok je veliki džihad ostao nepromijenjen." (Napoleoni 2015:89)

"Ideja o malom džihadu, formulirana kad je islam već bio supersila³⁴, odražava imperijalni duh. To je bilo oruđe za zaštitu zajednice vjernika. Vjerski učenjaci od toga razdoblja pa nadalje prave razliku između dva oblika malog džihada: defanzivni i

---

³³Zemlje u kojima ne vrijede zakoni islama

³⁴Tvrđnja da je islam bio supersila problematična je jer implicira da je islam osvajačka religija. Religija sama po sebi nije osvajačka, nego razne frakcije ekspanionističkih ambicija koriste islam kao vjersku podlogu i opravdanje svojih djela.

ofenzivni. Prvi je bio obveza svakog člana zajednice da se lati oružja protiv neprijatelja, u obranu islama. Na ofenzivni džihad, s druge strane, može pozvati samo kalif, vladar zajednice. Njegov je zadatak proširiti islam, a ne štititi ga. Džihad koji vodi Islamska država spada u obje ove kategorije." (Napoleoni 2015:89)

Uzevši selefijski džihadizam za doktrinu djelovanja, ISIS se obavezao na provedbu malog džihada, te je odabrao sukob kao svakodnevicu. Takvom pristupu nužno trebaju neprijatelji, a ISIS je kao neprijatelje jednostavno izabrao – sve ostale. Neprijatelji su uopćeni, njima su pripisane sve osobine suprotne borcima ISIS-a, a koje potječu iz one glavne, njima najgore osobine – neprijatelji su nevjernici.

ISIS ide korak dalje, kategorizirajući i sve muslimane koji se ne pridruže njihovom cilju, i nasilnim metodama kojima se taj cilj postiže – nevjernicima:

"Tko god umre bez da je sudjelovao u borbi ili bez da je iskazao namjeru za to, umro je kao licemjer.' (Sahih Muslim) Napuštanje džihada je odlika licemjerja. (...) Nitko se ne boji licemjerja osim vjernika, i nitko se ne osjaća sigurnim od licemjerja osim vjernika." ("The fear of" 1435:26)

Džihad postaje smisao i cilj, borba i smrt:

"Sistematsko povezivanje sa smrću je ključ razumijevanja današnje radikalizacije: nihilistička dimenzija je u centru. Ono što zavodi i fascinira je ideja čiste pobune. Nasilje nije sredstvo. Ono je cilj samo po sebi." (Roy 2017)

Oni u svojim nastojanjima ne spominju hipotetski život nakon pobjede nad svim neprijateljima. Nedostatak dugoročnog razmišljanja možebitno ukazuje na postojanje dvojbe o mogućnosti ispunjenja glavnog cilja, tj. uspostave Kalifata.

Kao što je već navedeno, zapadni neprijatelji u časopisima su nazvani Križarima, čime se dolazak stranih snaga na područje Iraka i Sirije izjednačava s Križarskim ratovima. Time se ponovno ignorira vremenski aspekt te izjednačuje prošlost i sadašnjost, stvarajući dojam neprekinute okupacije zemalja muslimana.

Ipak, neprijatelji ostaju nužnost ISIS-a, te će ih on po potrebi uvijek stvarati, bili to nevjernici, zli učitelji, krivovjernici, licemjerni vjernici – tko god potreban samo da se džihad nastavi.

5.3. Kakav terorizam je ISIS-ov terorizam

Američka stručnjakinja za terorizam Audrey Kurth Cronin u članku pod naslovom "ISIS is more than a terrorist group" (ISIS je više od terorističke grupe) objavljenom u časopisu *Foreign Affairs* (2015), kompara ISIS i Al-Kaidu:

"Jezgru ISIS-ove snage na zapadu čine nepovezani ili međusobno slabo povezani džihadisti. Dapače, mnogi od tzv. ISIS-ovih napada nemaju nikakve direktne logističke veze s grupom [ISIS-om] osim što su inspirirani njihovom propagandom i resursima dostupnima na internetu. Svi dosadašnji ISIS-ovi napadi u Australiji, Kanadi i SAD-u uklapaju se u ovaj kalup, uključujući napad u prosincu 2015. godine u San Bernardinu u kojem je poginulo 14 ljudi te je 21 osoba bila ozlijeđena. Al-Kaida je držala veću kontrolu nad onima koji su se koristili njezinim imenom. (Cronin 2015)

Ovakva nepovezanost jedan je od najznačajnijih ISIS-ovih "postignuća" – riječ je o potpunoj revoluciji u metodama terorizma. Ranije su većinu terorističkih napada izvodili izvježbani operativci, s jasno definiranim ciljem i strategijom te pristupom oružju i znanjem kako ga upotrebljavati. Napadi Al-Kaide bili su koordinirane akcije, dobro promišljene i vjerojatno koordinirane od središta organizacije. ISIS tu donosi zaokret. Netko tko je imalo upoznat s njima i njihovim djelovanjem može postati "vojnik Kalifata". Njihovog promotivnog materijala na internetu ima u impresivnim količinama, te se detaljne upute za napad nalaze u gotovo svakom broju promotivnih časopisa. U brojevima koji nemaju detaljno razrađene prijedloge i sugestije kako izvesti teroristički napad nalaze se kratki shematski prikazi duljine od jedne stranice s najvažnijim detaljima iz prethodnog broja.

U časopisima se potiče na ovakve napade, jednostavnim, svakodnevnim alatom. U drugom broju *Rumiyaha* prvi put se pojavljuju ovakve upute za teroristički napad, te u uvodu članka stoji:

"Kada razmišljate o provođenju operacije Pravednog terora, rijeka misli može doći u vaš um i zamagliti sposobnost donošenja ispravne odluke. Vezano za tip operacije koja se želi provesti ili njezinih detalja, vrlo lako se mogu pojaviti dvojbe - nedostaje li vodstvo i je li obuka bila dovoljna.. Ipak, ne trebate biti vojni stručnjak niti majstor borilačkih vještina, čak niti posjedovati pištolj ili pušku kako bi izveli masakr ili ubili i ozlijedili nekoliko nevjernika i terorizirali cijelu naciju. Odlučnost, malo osnovnog

planiranja i vjerovanje u Allaha za uspjeh su dovoljni da jedan mudžahedin posije nevjerojatnu tugu neprijateljima Allaha, inšallah." ("Just terror" 1438:12)

Ovim putem ISIS daje priliku čitatelju da se priključi njihovom cilju, i to odmah. Veze između počinitelja i sjedišta tzv. Islamske države uopće ne mora biti, a u člancima rubrike *Pravedni teror* naglašava se:

"Operacija ne smije biti pobrkana s nasumičnim nasiljem koji je kuga Zapada, ključno je da ostavite neki dokaz ili potpis koji identificira motiv i pripadanje Kalifatu, nešto jednostavno, kao poruka zalijepljena za žrtvino tijelo (...)" ("Just terror" 1438:13)

"ISIS nije izumio terorizam: uzima iz izvora koji već postoji. Genij ISIS-a je način na koji se mladim volonterima nudi narativ unutar kojega mogu ostvariti svoje ambicije. Tim bolje [u tom smislu] za ISIS ako ti volonteri žele umrijeti – potreseni, emocionalno ranjivi, buntovnici bez razloga – nemaju puno poveznica s pokretom, ali ako su spremni javno iskazati povezanost s pokretom i odanost ISIS-u, onda njihova samoubojstva postaju globalni narativ." (Roy 2017)

Primjeri poticaja na napade u matičnim državama pokazuju radikalnu promjenu trenda prisutnog u časopisima: *Dabiq* slavi, a *Rumiyah* potiče. Teroristički napadi spomenuti u *Dabiqu* su svojevrsno izvješće s mjesta napada, koje počinje ili završava s ulomkom općenitih prijetnji neprijateljima. Ipak, osim onih koje se mogu indirektno iščitati iz izvješća o napadu, ne postoje konkretne smjernice za samo izvođenje napada. S *Rumiyahom*, navedeno prelazi u upute i direktne poticaje. Ako ovo usporedimo s Kuntićevom definicijom terorizma kao završne faze gerilskog ratovanja (usp. 2003:200), ovakvu promjenu fokusa možemo gledati kao jasan indikator slabljenja snage tzv. Islamske države.

Dodatna zanimljivost kod članaka koji potiču na terorizam je manjak religijskih referenci. Ti tekstovi imaju karakter hladokrvnog izivljavanja nad neprijateljima:

"Muslimani koji žive u Dar al-Kufru moraju zapamtiti da je krv nevjernika halal³⁵, i njihovo ubijanje je oblik štovanja Allaha. Ovo uključuje poslovnog čovjeka koji ide na posao taksijem, adolescente koji se bave sportom u parku, starca koji u redu čeka kupiti sendvič. Čak je i proliti krv nevjerničkog prodavača cvijeća halal – i sijati strah u srca svih nevjernika je muslimanova dužnost." ("The kafir's blood" 1437:36)

---

³⁵Ono što je u islamu dopušteno

Ovaj tekst popraćen je fotografijom nasmješšenog prodavača cvijeća, uz natpis: "...čak i krv veselog križarskog prodavača cvijeća."

Drugi značajni preokret u globalnim metodama terorizma kojeg je ISIS popularizirao su samoubilački napadi ili bar stav vojnika prema njima:

"Sistematični odabir smrti je novost. Organizatori terorističkih napada u Francuskoj u 1970.-ima i 1980.-ima, bili povezani s Bliskim istokom ili ne, imali su pažljivo planirane rute za bijeg. Muslimanska tradicija, iako prepoznaje zasluge mučenika koji pogine u borbi, ne hvali one koji čeznu za vlastitom smrću, jer to interferira s božjom voljom. I onda, zašto posljednjih dvadesetak godina teroristi redovito odabiru smrt? "

(Roy 2017)

Prezentirajući terorističke, samoubilačke napade kao lako dostupne i izvedive metode ratovanja te nudeći simpatizerima dovoljno jaku religijsku podlogu za opravdanje i motivaciju takvih postupaka, ISIS je stvorio novu, smrtonosnu kombinaciju koja istovremeno zastrašuje neprijatelje i privlači simpatizere.

5.4. Normalizacija nasilja

Jedan od glavnih razloga zašto je teško razumijeti ISIS je ISIS-ovo odupiranje smrti. Nije da se borci ISIS-a boje smrti, već je upravo suprotno – oni se njoj vesele. Smrt postaje cilj i vrhunac njihove borbe i vjere. U gotovo svim osobnim pričama boraca u ISIS-ovim časopisima navodi se kako su borci bili uzbuđeni i veselili se, čak inzistirali da budu izabrani za samoubilačke akcije. Uz poduži govor glasnogovornika ISIS-a u devetom broju *Rumiyaha*, stoji fotografija mladića od kojih dvanaest godina, koji pozira uzdignutog jednog prsta, a uz nju stoji: "I mladić koji vidi veličanstvenost toga da bude ubijen..." Ovakvo povezivanje s nasiljem pokazuje nihilističku dimenziju kao ključnu. Nasilje prestaje biti sredstvo, postaje cilj. (usp. Roy 2017)

U knjizi *A History of ISIS* Fawaz Gerges (2016.) tvrdi da vojnici tzv. Islamske države selektivno citiraju slučajeve iz stare islamske povijesti u kojima se tvrdi da pretjerano nasilje dovodi do konačne submisije neprijatelja, te: "Prema njihovoj logici, brutalnost je ključ uspjeha i pobjede, a mekoća recept za propast i poraz. Također, citirajući zlatno doba islama i

uspostavljanje Islamske države, tvrde da cilj opravdava sredstvo – brutalnost i zlobnost." (Gerges 2016:36)

Nasilje, skoro kao i religija, se provlači kroz apsolutno sve elemente postojanja tzv. Islamske države. Država je zasnovana pod idejom džihada, i njezino tumačenje džihada je – nasilno. Većina tekstova *Dabiqa* i *Rumiyaha* u nekoj mjeri spominje poticaj na nasilje prema nevjernicima, Križarima, krivovjernicima, zlim učiteljima, ili nekom od mnoštva ISIS-ovih neprijatelja. Iz njihovih života izbačeni su svi elementi ljudskog, a njihov životni elan sveden je na minimalan nivo – svi neprijatelji ISIS-a ili barem svi koje su članovi tzv. Islamske države proglasili neprijateljima, svedeni su na beživotni entitet, na prekidač kojeg treba isključiti. Nevjernicima se ne pridaje ni jedna ljudska osobina, niti se ostavlja mogućnost da bi itko tko nije u ISIS-u mogao imati ikakvu pozitivnu karakteristiku u bilo kojem obliku.

Prema pripadnicima ISIS-a, jedina emocija koju su neprijatelji sposobni osjetiti je strah. Upute za terorističke napade ubrajaju se u redovite rubrike, u kojima se naglašava da i manji, čak i individualni napadi na neprijatelje mogu imati učinak tj. širiti strah.

U shematskim prikazima ISIS-ovih časopisa jedna od redovitih rubrika je i popisivanje ratnih uspjeha, a teroristički napadi često su nazivani žetvama. (Npr. u četvrtom broju *Rumiyaha*, u shematskim prikazima vojnih uspjeha tzv. Islamske države, operacije su navedene pod imenama žetve, te navode podatke o ubijenim neprijateljima, prikupljenom ratnom plijenu, ukradenim i uništenim vozilima itd.)

ISIS ide i korak dalje, te u devetom broju *Rumiyaha* u članku naslova "Žena je pastir u muževom domu" donosi upute kako odgajati djecu:

"Jedan od najvećih Alahovih blagoslova lavićima [djeci] koje bi majka morala prepoznati i iskoristiti, i za koje bi trebala biti zahvalna Alahu, je to da su kod kuće odgajana pod krilom oca mudžahedina. Neka odrastaju dok im se oči navikavaju vidjeti oružje i opremu, uključujući puške, taktičke prsluke, metke, granate i pojaseve s eksplozivom. Također, neka gledaju mudžahedinske video-snimke i prate pisane i snimljene vijesti i tako već u vlastitom domu nauče voljeti džihad i mudžahedine i mrziti neprijatelje." ("The woman is" 1438: 20)

Tražeci prikladan izvor informacija za ovaj diplomski rad naišao sam na video-snimku ISIS-ove egzekucije u kojem dječak od oko tri godine starosti puca iz pištolja u zavezanog zarobljenika. Od svih ISIS-ovih materijala taj video isječak od svega nekoliko sekundi ostavio je najdublji utjecaj na mene. Ne znam kada je video nastao, ali poticaji na stvaranje svojevrsne djece-boraca pojavljuju se tek u najnovijim izdanjima *Rumiyaha*. Uz navedeni

članak stoje fotografije mladića u ranoj pubertetnoj dobi kako drže jurišne puške i potpuno su ratno odjeveni, uz natpis: "Vojnik Kalifata kojeg je majka potakla da krene u džihad."

Većina boraca ISIS-a koji se pojavljuju na fotografijama priloženima uz članke mladići su u dvadesetim godinama. Nigdje u časopisima tzv. Islamske države nisam naišao na podatak o dobi vojnika, te ju jedino mogu zaključiti s fotografija ili iz drugih izvora. To su mladići koji su odrastali u vrijeme američke intervencije u Iraku te im prizori nasilja nisu strani.

5.5. Koga ISIS zapravo regrutira

Brojna propaganda u ISIS-ovim časopisima na više načina potiče čitatelje na djelovanje, bilo na hidžru u tzv. Islamsku državu, bilo na djelovanje na vlastitom teritoriju. Ipak, ne precizira se na koga je takva propaganda usmjerena.

James Comey, bivši direktor FBI-a, govoreći 2015. Godine o razlici metoda regrutacije Al-Kaide i ISIS-a, rekao je: "Puno je efektivnija [tzv. Islamska država] pri regrutiranju lako povodljivih i 'traumatiziranih duša' putem socijalnih medija, (...) to je trenutno prijetnja koje se najviše bojimo u domovini [SAD-u]" (Gerges 2016:45).

Gerges u svojoj knjizi dodaje:

"ISIS-ova efikasnost da regrutira mlade iz cijelog svijeta leži u specifičnoj kampanji širokog dometa. Grupa cilja na nezadovoljnu i potlačenu sunitsku mladež koja se često muči s problemima vlastitog identiteta. Više nego njezini prethodnici, ISIS je pokret mladih. Prezentirajući grupu kao jaki avangardni pokret koji je sposoban donijeti pobjedu i spasenje, ISIS-ovi propagatori nude otuđenim mladim muslimanima utopijski svjetonazor i politički projekt: uskrsnuće izgubljenog kalifata." (Gerges 2016:46)

O dobi, podrijetlu, zanimanju te stupnju obrazovanja ISIS-ovih vojnika može se posredno iščitavati iz osobnih priča njihovih vojnika, koje daju prilično različite podatke. Napadači u Dhaki u Bangladešu okarakterizirani su kao mladi, te njihove kratke biografije impliciraju da se većinom radi o mladićima iz bogatih obitelji, visoko obrazovanih.

Shaykh Abu Sulayman Ash-Shami, glavni urednik *Dabiqa*, kojem je posmrtno posvećena većina osmog broja Rumiya, rođen je u Francuskoj te je živio i stekao visoko obrazovanje u SAD-u, postpuno se radikalizirajući.

Primjeri osobnih priča u ISIS-ovim časopisima pokazuju da osobe koje su zastupljene u rubrici *Među vjernicima su ljudi* u pravilu nisu rođene ni odrasle na područjima Iraka i Sirije da su, ili odgojeni kao muslimani, ali su se kroz odrastanje udaljili od vjere pa su je, zgroženi "poročnim Zapadom" ponovo prihvatili, ili su je, nezadovoljni nekim elementima svojeg života, prihvatili, ili se obratili s neke druge religije, tj. kršćanstva. Ti članci većinom su fokusirani na veličanje djelovanja spomenutih pojedinaca nakon dolaska u tzv. Islamsku državu, te se proces njihovog preobraćenja i njihovi osobni motivi malo spominju ili se u kratkim crtama pretpostavljaju. Važno je napomenuti da su svi članci iz spomenute rubrike pisani posthumno, te se može zaključiti da se biografije poginulih ili ubijenih boraca rekonstruiraju prema usmenim predajama. Najbolji primjer priče o preobraćenju i dolasku u ISIS stanovita je žena iz Finske, kojoj je islam oktrio njezin prvi muž, te se kasnije konvertirala i radikalizirala kroz mrežu poznanstava.

U člancima o preobraćenicima navođeni su njihovi slučajevi sitnog kriminala, ali samo ako su na neki način bili vezani za put prema islamu. Primjeri za to su spomenuti borac koji je napao olovkom osobu koja je vrijeđala islam, ili pak borac iz Trinidada i Tobaga čija je priča o pokušajima prodaje droge uvod u raspravu zašto ISIS-ovo viđenje islama dopušta ubijanje, ali osuđuje situaciju preprodaju droge. Takvom selektivnošću njihovi zločini prestaju biti pogrešni i pretvaraju se u samo zanimljive detalje koji služe boljoj ilustraciji predanosti islamu te nepokolebljivosti u borbi protiv neprijatelja. Priključivanjem ISIS-u ulaze pod okrilje diskursa bezgriješnosti, gdje se sve njihove mane magično brišu:

"Revolucionari rijetko dolaze iz potlačenih klasa. U svojoj identifikaciji s proletarijatom, 'masama' i koloniziranima, radi se o izboru koji je baziran na nečemu drugom osim na njihovoj objektivnoj situaciji. Jako malo džihadista i terorista pričaju svoje životne priče. Većinom govore o patnjama koju su vidjeli kod drugih. Nisu Palestinci pucali u Batacanu." (Roy 2017)

Razmatrajući stotinu radikala koji su bili povezani s terorizmom u Francuskoj, ili su otišli iz Francuske provoditi džihad na neku drugu lokaciju, autor svoju analizu sažima u opći profil:

"Tipični radikal je mlad, preobraćenik ili dijete roditelja migranata, vrlo često uključen u sitni kriminal, bez gotovo nikakvog religijskog obrazovanja, ali ima nedavnu i brzu

putanju preobraćenja ili ponovnog otkrivanja religije, vrlo često povezanu s grupom prijatelja ili s internetom, puno češće nego u kontesktu džamije. Retorika zanesenosti je nasilna – neprijatelj je kafir, onaj s kim je kompromis nemoguće postići, ali u to neprijateljstvo uključuje i vlastitu obitelj, koja je optužena za krivovjerje u islamu ili odbijanje preobraćenja." (Roy 2017)

Navedeni primjeri osobnih prič apokazuju raznolikost ISIS-ovih regruta, te iako njihove priče variraju po pitanju obrazovanja i financijske situacije, prezentacija njihovih priča slaže se u jednome – problemi prestaju, kao i životne nedoumice, pri preobraćenju ili ponovnom otkrivanju islama te se blaženstvo njihovog stanja materijalizira dolaskom na područje tzv. Islamske države.

5.6. Uloga religije u regrutaciji

Kada sam prije dvije godine pripremao seminarski rad u kojem sam istraživao kako muslimani u Zagrebu doživljavaju tzv. Islamsku državu, jedan od kazivača bio mi je i zagrebački imam Aziz Alili. Dva detalja iz razgovora s njim ostala su mi u sjećanju. Prvo, iskazao je žaljenje što se u medijima ne navodi svojevrsni prefiks *takozvana* Islamska država, jer ISIS nije legitimna međunarodno priznata država, te se time izjedančuje s drugim, priznatim islamskim državama, no taj problem u međuvremenu je ispravljen na nivou svih medija u Hrvatskoj. Drugo, dojmilo me se kada je rekao kako ISIS nije islamski, što je ideja na koju se Gerges žestoko osvrće:

"Nije problem u tome je li ISIS islamski ili nije – naravno da jest, iako ga se muslimani diljem svijeta odriču i udaljavaju se od njega i njihovih nedjela – nego treba razumijeti kako ova organizacija uzima puno i nadasve selektivno iz Islamskog kanona i pokušava primjeniti prošlost na sadašnjost." (Gerges 2016: 27)

ISIS nije nesvjestan ovog problema, iako se kroz iščitavanje njihovih časopisa dobiva dojam da ga namjerno ignoriraju. Jedinu primjer u kojem se autori *Dabiqa* indikretno osvrću na problem primjena metoda iz 7. stoljeća u 21. st. nalazi se u drugom broju:

"Ljudi su danas kao deve u krdu od kojih skoro ne možeš pronaći one koje je moguće jahati. Ovo čini situaciju danas sličnom situaciji proroka i ljudi u prošlosti, jer je onih koji zaista razumiju da'wah proroka jako malo." ("The widespread" 1435:10)

Generalizacija u sagledavanju Zapada tj. nevjernika jedan je od ključnih aspekata na kojima ISIS temelji svoje ideale. Nigdje se ne vidi pokušaj ikakve argumentacije zašto je današnje vrijeme slično onome u "doba proroka", niti se *Dabiqovi* urednici time zamaraju.

Ključno pitanje je koliko su zapravo novi borci tzv. Islamske dražve zapravo upoznati s religijom za koju mrze, bore se i na kraju, ginu: "Očito je da su ovi mladi radiklali iskreni borci: iskreno vjeruju da će ići u raj i njihov sustav djelovanja u potpunosti je islamski. Priljučuju se organizaciji koja želi uspostaviti islamski sustav (...)" (Roy 2017)

Ipak, ti novi regruti čitaju tekstove na njihovim materinjim jezicima, a ne na arapskom. *Dabiq* i *Rumiyah* rijetko potiču na čitanje klasičnih djela na arapskom (izuzev Kur'ana) ili na čitanje uopće. Njihov način regrutacije prilagođen je brzom i vizualnom prikupljanju informacija – časopisi bogati fotografijama – vrlo često sažimaju ono glavno i najvažnije te time to čine još jednostavnijim i prihvatljivijim za pamćenje, kao i brojne propagandne video-snimke, koje se navode kao preporuke za gledanje u svakom broju časopisa:

"Džihadisti ne krenu u religijsko nasilje nakon pažljivog iščitavanja svetih tekstova. Nemaju potrebnu religijsku kulturu i, zapravo, nije ih ni briga što je nemaju. Ne postaju radikali jer su krivo pročitali neke tekstove ili jer su bili izmanipulirani. Oni su radikali jer su odlučili da budu, jer je radikalizam nešto što ih privlači." (Roy 2017)

Religijsko znanje koje ISIS-ovi časopisi prezentiraju na subjektivnom je i osnovnom nivou. Pojednostosti su ponavljaju na desetke puta, ista se građa uvijek ponovo obrađuje, koriste se isti citati u svakom broju, te je sve podložno ideji džihada. Božje ime se spominje svakom prilikom i gotovo svi članci u sebi sadrže propagandne poruke – ili poticaj na borbu ili zastrašivanje neprijatelja.

"Što se tiče većine podataka koje imamo o teroristima, (prema riječima [stručnjaka za terorizam] Maxa Abrahmsa) oni koji se priključuju grupama poput ISIS-a su neuke osobe s velikim poštovanjem prema religiji i često su tek prihvatili tu religiju. Većina njih ne bi prošla ni najosnovniji test o poznavanju islama." (Banco 2014)

"Prema dokumentima ISIS-a koji su dostupni online, a koji sadrže informacije o 4000 stranih regruta, iako je većina njih dobro obrazovana, 70% ima samo bazično znanje o religiji." (Roy 2017)

"Na vrhuncu ISIS-ove potrebe za vojnicima u 2013. i 2014. godine, tipični vojnici uključivali su grupu Francuza koji su obilazili barove s osobom koja ih je regrutirala, regruta iz Europe koji sam sebe opisuje kao homoseksualca i dvojicu Britanaca koji su naručili 'Kur'an za početnike' i 'Islam za početnike' u internetskoj knjižari Amazon prije odlaska u džihad." (Batrawy, Dodds i Hinant: 2016)

Što se tiče motiva priključivanja stranih boraca ISIS-u, nagađanja o njima uvijek idu u istim smjerovima. Američki psiholog John Horgan navodi da "žele pripadati nečemu posebnom, žele učiniti nešto važno sa svojim životima." (Banco 2014)

Centar za islamske studije pri sveučilištu u Columbiji na svojoj stranici donosi 10 razloga zašto se pojedinci priključuju tzv. Islamskoj državi. Za potrebe ovog rada, izdvojit ću tri koja se ističu kao najvažniji u kontekstu upotrebe religije:

1. Uspjeh i ostajanje. Muslimani vide crnu zastavu [simbol ISIS-a] na horizontu i čini im se da su pobjednici. Imaju moć koja će trajati. Za razliku od vanjskih vojski koje bi prije ili kasnije otišle, ti ljudi su tu i ostat će tu. U Afganistanu, Britanci su došli i otišli, Sovjeti su došli i otišli, i Amerikanci su došli i otišli.
2. Smisao života. Mnogi mladi muškarci i žene u muslimanskim zemljama ili na Zapadu nemaju definiran i ispunjavajući smisao života. Život s nadom za dobar posao u budućnosti je luksuz koji mnogi mladi muslimani u Europi danas ne mogu postići. ISIL daje mladim muslimanima ono što oni vide dovoljno važnom svrhom života i smrti. Nadalje, neki muslimani u Europi se osjećaju marginalizirani, kao da ne pripadaju zemljama u kojima žive. Kada odu u Irak i Siriju prihvaćeni su kao braća i sestre, ratnici i heroji.
3. Nada za ponovnim osvajanjem Kalifata. (...) Mnogi muslimani žude za danom kada će Kalifat biti ponovo osnovan i muslimani diljem svijeta će biti ponovo ujedinjeni pod jednim vođom, kao Katolici pod papom. Abu Bakr al-Baghdadi se proglasio kalifom Islamske države i naziva se Kalifom Ibrahimom. (Fabour [s. a.]

Ostali razlozi za priključenje ISIS-u, navedeni u prethodnom tekstu, većinom su političke prirode. Obuhvaćaju američku potporu Izraelu, a spominje se i nemoralnost zapadnih društava iz gledišta ISIS-a. Za primjer su navedeni istospolni brakovi i zajednički život muškaraca i žena koji nisu u braku.

Čitajući samo časopise ISIS-a teško se može saznati koje su unutarnje motivacije novih boraca. Osobne priče fokusirane su većinom na razdoblje nakon regrutacije. Ono što

ISIS nudi, i za što koristi religiju, jest davanje identiteta. U slučaju tzv. Islamske države, religijski identitet izjednačen je s nacionalnim, tj. nacionalni je potpuno subordiniran religijskom. Svijet je podijeljen na mi-oni, dobro-zlo, crno-bijelo. U časopisima se borce motivira pozivanjem na herojske Muhamedove pobjede, na slavne bitke iz prošlosti, redovito se citiraju isti dijelovi Kur'ana koji pozivaju na borbu, izvučeni iz konteksta. ISIS i islam postaju neodvojivi pojmovi i prezentiraju se kao jedini ispravan izbor. Zastrašujuća je isključivost koja dominira propagandnim materijalom i nedostatak bilo kakvog suosjećanja kad se govori o potrebnoj grubosti prema neprijateljima. Upravo u toj isključivosti leži i primamljivost ISIS-a – islam nudi rješenja na sva pitanja, a tzv. Islamska država daje mu dimenziju *veće-od-života*. Osobni život, postignuća, neuspjesi u matičnim državama se magično brišu, a pojedincu se daje prilika da počne iznova, izvan sustava kapitalizma i nesigurnosti: "Moderno ropstvo zaposlenja, radnih sati, plaća itd. je ono koje ostavlja muslimana u stalnom strahu od šefa kafira. Ne živi život časti i moći kojeg bi svaki musliman trebao živjeti i iskusiti." ("Modern day slavery" 1435:29)

Moguće je da razlozi pristupanja ISIS-u variraju ovisno o zemlji iz koje pojedinac dolazi: "Za strane borce s prostora kao što su SAD i zapadna Europa je vjerojatnije da se kod kuće suočavaju sa svojevrsnom krizom identiteta i podliježu želji osobnog priznanja koje im ISIS može ponuditi." (Tucker 2015)

"Kada god se pojavi ovakva međugeneracijska mržnja ona dobiva oblik kulturnog ikonoklazma" (Roy 2017). Ovakvu politiku ISIS provodi na svim nivoima – od osobnog do političkog. Uništavajući stoljećima staru kulturnu baštinu ili pružajući novi život borcima, ISIS provodi istu filozofiju.

Tu se pojavljuje pitanje trajnosti tzv. Islamske države. Koristeći religijski temelj za stvaranje baze radikala, ciljajući na njihovu religijsku zanesenost i metodologiju *cilj opravdava sredstva*, ISIS je donekle ostvario prvi korak, a kako se čini, dalje neće ni moći. Ciljevi o osvajanju Carigrada (Istanbula) ili Rima zvuče preambiciozno, a planovi za uspostavljanje "običnog" svakodnevnog života izneseni u propagandnim časopisima svode se na tek nekoliko članaka o uspostavi valute Kalifata. Olivier Roy kao glavnu prepreku osnivanju ikakve trajnije države navodi ISIS-ovu bliskost sa smrću:

"Samouništavajuća dimenzija nema ništa povezano s politikom Bliskog istoka. To je kontraproduktivna strategija. Iako ISIS kao [svoju] misiju navodi osnivanje Kalifata, njegov nihilizam spriječava ga u donošenju bilo kakvog političkog rješenja, sudjelovanja u bilo kakvom obliku pregovora ili osnivanja nekog stabilnog društva unutar prepoznatih granica." (Roy 2017)

5.7. Što nakon ISIS-a

Desetak dana prije dovršavanja ovoga rada tzv. Islamska država je uništila džamiju u kojoj je, tri godine ranije, trijumfalno osnovana. Iračke snage uskoro će ući u Mosul, a smatra se da je kalif Abu Bakr al-Baghdadi poginuo u ruskim zračnim napadima otprilike mjesec dana prije dovršavanja ovoga rada. ISIS će vjerojatno vrlo skoro biti stvar prošlosti, no njegovo nasljeđe, metode djelovanja i ciljevi vrijedni su analize zbog budućih sličnih pokreta, koji će se zasigurno roditi iz pepela tzv. Islamske države.

Ono što je Osama Bin Laden smatrao snom, Al-Baghdadi je proveo u djelo, barem na kratko vrijeme. Pitanje je hoće li Kalifat ikada priznati poraz, ili se samo reorganizirati i nastaviti s djelovanjem. Odgovor ćemo vjerojatno znati za koju godinu, dokada će se definirati nova generacija džihadista koja će vjerojatno koristiti ISIS-ovo nasljeđe i ideologiju kao početnu točku.

U zaključku svoje knjige, Gerges navodi neke elemente ključne za proces slabljenja ISIS-a:

"ISIS je pupčanom vrpcom vezan za građanske ratove u Iraku, Siriji, Libiji, Jemenu, a kriminal ratne ekonomije je konačni rezultat. Ova ratna ekonomija omogućava grupi da djeluje kao protodržava te da djeluje pomirbeno prema siromašnim lokalnim zajednicama. Ako je ovo točno, najučinkovitiji način da se delegitimizira ISIS ovisi o sposobnosti arapskih društava, zajedno s lokalnim i svjetskim silama, da politički riješe sukobe među zajednicama i podrže strukture države transparentnim i zakonitim linijama." (Gerges 2016:260)

6. Zaključak

Religija tzv. Islamskoj državi služi kao švicarski nožić – ona je glavni alat njezinog postojanja, izvor, smisao i cilj. Ona je svepristuni entitet koji ulazi u sve sfere života pojedinca i olakšava mu donošenje odluka na svakodnevnom nivou. Religija ih donosi umjesto njega, opravdavajući se pojedinim citatima iz Kur'ana: "I nije dostojno ni vjerniku ni vjernici, kada Bog i Njegov Poslanik odredi jednu stvar, da oni imaju pravo izbora u njihovoj stvari" (Kur'an Časni 33:563). ISIS nudi religiju pojedincima, čitateljima časopisa, kao cjeloviti, već gotovi i formirani identitet koji daje smisao i smjer postojanju. Njome se i privlači i prijeti. Svi pojmovi koje borci ISIS-a stave u domenu religije postaju opravdani i ispravni. Religijska učenja i dijelovi Kur'ana se selektiraju do nivoa da im se daje novi kontekst, materijaliziraju se i oživljavaju u današnjem vremenu – regruti postaju borci koje Allah poziva, oni postaju oni koje se spominje u Kur'anu.

Islam se predstavlja kao religija pobjednika, a ISIS kao njegova materijalizacija. U časopisima se ne prikazuju ISIS-ovi porazi, nego samo pobjede. Sve što bi stavilo ISIS u negativan kontekst ignorira se i ne spominje.

"Kalifat je iluzija. To je mit ideološkog entiteta koji stalno širi svoj teritorij. Njegova strateška nemogućnost objašnjava zašto oni koji se identificiraju s njim, umjesto da se posvete interesima lokalnih muslimana, biraju smrt. Nema političke perspektive, nema svijetle budućnosti, nema mjesta za molitvu u miru. Ali koncept kalifata dio je muslimanske religijske imaginacije, za razliku od težnje za smrću." (Roy 2017)

"Kada je grupa [ISIS] pretrpjela poraze u Siriji i Iraku 2015. godine, počela je ciljati udaljenog neprijatelja pouzdajući se u srodne grupe u Egiptu, Libiji te u ograničenu mrežu sljedbenika i obožavatelja u Europi i Sjevernoj Americi. Ovi napadi protiv udaljenog neprijatelja skreću pozornost od ISIS-ovih vojnih poraza u Iraku i Siriji i učvršćuju narativ nepobjedivosti i trijumfalizma." (Gerges 2016:6)

Puno prije nego je tzv. Islamska država došla na međunarodnu scenu, Tarik Kulenović je u svoj knjizi prikazao ideologiju na kojoj će se ona zasnivati:

"Umjesto utopije orijentirane na budućnost, islamistički pokret poziva na ponovno otkrivanje sjećanja, zlatnog doba, nekontaminiranog modela predmodernog društva. To je potraga za čistoćom koja može odvesti k vrtoglavim totalitarnim ili terorističkim promjenama. Ta okrenutost prošlosti upućuje nas na nacionalizam kao ideologiju koja

svoj legitimitet crpi iz prošlosti u težnji ponovnog uspostavljanja zlatnog doba." (Kulenović 2008:182)

Šest godina kasnije osnovan je Kalifat, objavljen je rat svemu što je protiv ISIS-a, točnije, svemu što on doživljava kao nešto usmjereno protiv njega, vojnici tzv. Islamske države gore od želje za osvetom koju provode, ironično, na iste načine na koje su pogibali oni koje osvećuju. Ako su civili-muslimani slučajne žrtve američkih bespilotnih letjelica, onda civili-nemuslimani postaju namjerne žrtve terorističkih napada. Razlika je u tome što svoje napade ISIS stavlja pod sveprisutnu kapu religijskog opravdanja i time, u svojim očima, daje kredibilitet masakrima.

U kontekstu osobnih priča religija služi kao vodič. U časopisima prikazani ratnici potpuno mjenjaju svoj način života nakon prihvaćanja islama te se radikaliziraju do te mjere da počinju prezirati društvo čiji su dio donedavno bili.

U pozivima na terorizam u matičnim državama religija je opravdanje i poticaj, faktor koji čini razliku između nasumičnog nasilja koje treba osuđivati i uzvišenog cilja za kojeg vrijedi umrijeti.

U brojnim primjerima koji potiču čitatelje ISIS-ovih časopisa na različite oblike djelovanja, hidžru na područje Iraka i Sirije, terorizam i aktivizam, religija je prijatnija neprijateljima, ali i upozorenje onima koji, iako svjesni njezine moći, ne djeluju. ISIS takve naziva licemjernim muslimanima i prijete im jednako kao i nevjericima.

Negativni kontekst u kojem se islam spominje u medijima³⁶, izazvan terorističkim napadima, stvara sliku ISIS-a kao apstraktnog neprijatelja. *Žena iz Finske* rekla je kako se za islam počela zanimati čitajući novinske članke vezane za 11. rujna. Maajid Nawaz, bivši ekstremist, u svojoj knjizi *Radical: My Journey from Islamist Extremist to Democratic Awakening*(2013) opisuje atmosferu u to vrijeme:

"Nitko nije mogao predvidjeti što će se dogoditi, ali svi smo osjetili snagu pokreta. Način na koji su se ideje islamizma i džihadizma širile i kako su bile prihvaćene... definitivno se činilo da smo dio nečeg velikog: da smo na granici da preuzmemo kontrolu." (Nawaz 2012:118)

---

³⁶"Istraživanja medijske reprezentacije islama i muslimana u zapadnim medijima pokazala su islamofobiju, rasizam i anti-muslimanski diskurs koji pridonosi društvenoj i ekonomskoj diskriminaciji, marginalizaciji i isključivanju muslimana. Oni su imigrantski, etnički, kulturalni i religijski 'drugi' koji svojim identitetom negiraju identitet i način života domicilnog stanovništva." (Goldberger 2014:105)

ISIS je kombinacijom video-snimki, časopisate narančasto-crne estetike stvorio imidž ultimativnog neprijatelja, potlačenog glasa muslimana svugdje u svijetu koje on vjeruje da zastupa. Ako je imidž Al-Kaide bio bradati Osama bin-Laden koji je uz kalašnjikove u pozadini prijetio zapadu iz svoje špilje, slika ISIS-a je znatno više uznemirujuća – narančasti kombinezoni koji su direktna referenca na one koje su nosili zatvorenici zloglasnog Guantanamo, i vojnici odjeveni u crno. Videosnimke više nisu loših rezolucija, snimane mobitelom. Sada je riječ o profesionalno montiranim HD snimkama egzekucija zapadnjaka, za što je ISIS shvatio da ulijeva više straha u kosti nego bilo kakvi prijeteci govori. Snimke egzekucija, čije gledanje sam pokušao svesti na minimum, imaju atmosferu nasilnih američkih filmova. Nasilje je estetizirano kontrastom crno-narančasto i zapravo izgleda ko jedan od prototipova "zapadnog nemorala" protiv kojih se ISIS bori.

Iako se u časopisima ne spominje tko je ciljane skupina ISIS-ovih regrutacija na daljinu, pojedinci predstavljeni u časopisima gotovo su isključivo mladi muškarci. Tako potiču asocijaciju korištenja mladosti i fizičke snage za džihad, dok je starost rezervirana za prikaze često spominjanih zlih učitelja. Ni o njihovoj dobi se ne govori direktno, ali fotografije prikazane uz tekst pokazuju da se radi o muškarcima starije dobi, ili barem, ne-mladima. Vizualni dojam časopisa potvrđuje svijest o ISIS-u kao pokretu mladih.

Borci tzv. Islamske države imaju bazično znanje o religiji, no ipak je koriste za opravdanje najgorih zločina. Ti zločini estetizirani su na način da izgledaju poput onih iz američkih filmova – simbola svega protiv čega se ISIS bori.

Iako su njegovi teroristički napadi na zapadne države znatno više medijski eksponirani, glavna meta ISIS-ovog terorizma ciljevi su u Iraku i Siriji: "Teroristički napadi ne bacaju zapadna društva na koljena – samo izazivaju kontraefekt. I ovi načini terorizma danas donose više žrtava muslimanima nego zapadnjacima." (Roy 2017)

ISIS bi se u svojoj utopiji htio obračunati s Križarima te osvetiti smrti muslimana. Prema mojem mišljenju, u tome ne uspijevaju. Učestalost napada u Europi samo indicira udaljavanje od primarnog cilja, osnivanja države.

7. Popis literature

*** 1969. *Kur'an Časni*. Zagreb: Stvarnost.

BANCO, Erin. 2014. "Why Do People Join ISIS? The Psychology Of A Terrorist". *International Bussines Times*, 5.rujan. <http://www.ibtimes.com/why-do-people-join-isis-psychology-terrorist-1680444> (pristup 15.6. 2017.)

BATES, Rodger A. 2012. "Dancing With Wolves: Today's Lone Wolf Terrorists". *The Journal of Public and Professional Sociology* 4/1:1-15.

BATRAWY, Aya, Paisley DODDS i Lori HINNANT. 2016. "Leaked ISIS documents reveal recruits have poor grasp of Islamic faith". *Independent*, 16.kolovoz. <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-documents-leak-recruits-islam-sharia-religion-faith-syria-iraq-a7193086.html> (pristup 12.5.2017.)

COLQUHOUN, Cameron. 2016. "Inghimasi - The Secret ISIS Tactic Designed for the Digital Age". *Belling Cat*, 1. prosinca. <https://www.bellingcat.com/news/mena/2016/12/01/inghimasi-secret-isis-tactic-designed-digital-age/> (pristup 30.8.2017.)

CRONIN, Audrey Kurth. 2016. "ISIS is More Than a Terrorist Group". *Foreign Affairs*, 23.ožujak. <https://www.foreignaffairs.com/articles/2016-03-23/isis-more-terrorist-group> (pristup 13.6.2017.)

DAVID, Harris. 2014. "The Islamic State's (ISIS, ISIL) Magazine". *Clarion Project*, 10.rujan. <https://clarionproject.org/islamic-state-isis-isil-propaganda-magazine-dabiq-50/> (pristup 1.6.2017.)

FABBOUR, Nabeel. [s.a.] "10 Reasons Muslims are Eager to Join ISIS" *Zwemer Center for Muslim studies*. <http://www.zwemercenter.com/sample-post-with-a-title/> (pristup 13.6.2017.)

GERGES, Fawaz A. 2016. *A history of ISIS*. Princeton iOxford: Princeton University Press.

GOLDBERGER, Goran. 2014. "Reprezentacija islama i muslimana u hrvatskim dnevnim novinama od 1990. do 2006. godine". *Sociology and space* 52:1 (198)/91-109.

HALMI, Aleksandar. 2005. *Strategija Kvalitativnih Istraživanja u Primjenjenim Društvenim Znanostima*. Jastrebarsko: Nakada Slap.

INGRAM, Haroro J. 2016. "An Analysis of Islamic State's Dabiq magazine". *Australian Journal of Political Science* 51/3:367-385.

KLAIĆ, Bratoljub. 1974. *Veliki Rječnik Stranih Riječi*. Zagreb: Zora.

KULENOVIĆ, Tarik. 2008. *Politički islam*. Zagreb: VBZ.

- KUNTIĆ, Dario. 2003. "Terrorism in a changing world." *Croatian International Relations Review* 9:33/199-204.
- NAPOLEONI, Loretta. 2015. *Uspon islamizma*. Zagreb: Sandof.
- NAWAZ, Maajid. 2013. *Radical: My Journey out of Islamist Radicalism*. London: WH Allen.
- ROY, Olivier. 2017. "Who are the new jihadists?". *The Guardian*, 13.travnja.
https://www.theguardian.com/news/2017/apr/13/who-are-the-new-jihadis?CMP=fb_gu (pristup 12.5.2017.)
- TUCKER, Patrick. 2015. "Why Join ISIS? How Fighters Respond When You Ask Them". *The Atlantic*, 9.prosinac.
<https://www.theatlantic.com/international/archive/2015/12/why-people-join-isis/419685/> (pristup 20.6. 2017.)
- VUKOTIĆ, Vigor i Nikolina PERUŠINA. 2015. *Stav muslimana Islamske zajednice u Zagrebu o ISIS-u i njegov utjecaj na članove zajednice*. Seminarski rad izrađen u okviru kolegija "Oblici religioznosti u suvremenim sociokulturnim procesima" (izv. prof. dr. sc. Marijana Belaj), rkp. Zagreb: Filozofski fakultet, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju.
- WEISS, Michael i Hassan HASSAN. 2015. *ISIS – u srcu vojske terora*. Zagreb: buybook - jutarnji list
- WOOD, Graeme. 2015. "What isis really wants". *The Atlantic*, ožujak.
<https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2015/03/what-isis-really-wants/384980/> (pristup 10.4.2017.)

8. Popis izvora

Časopisi tzv. Islamske države za datume izdanja svojih brojevaka koriste hidžreški kalendar, te navodim godine izdanja kako su navedene u originalu

1435. "*Dabiq 1. The Return of the Kalifah*". <https://clarionproject.org/docs/isis-isil-islamic-state-magazine-Issue-1-the-return-of-khilafah.pdf> (pristup 1.4.2017)
1435. "*Dabiq 2. The Flood*". <https://clarionproject.org/docs/isis-isil-islamic-state-magazine-Issue-2-the-flood.pdf> (pristup 1.4.2017)
1435. "*Dabiq 3. A Call to Hijrah*". <https://clarionproject.org/docs/isis-isil-islamic-state-magazine-Issue-3-the-call-to-hijrah.pdf> (pristup 1.4.2017)
1435. "*Dabiq 4. The Failed Crusade*". <https://clarionproject.org/docs/islamic-state-isis-magazine-Issue-4-the-failed-crusade.pdf> (pristup 1.4.2017)
1436. "*Dabiq 5. Remaining and Expanding*". <https://clarionproject.org/docs/isis-isil-islamic-state-magazine-issue-5-remaining-and-expanding.pdf> (pristup 1.4.2017)
1436. "*Dabiq 6. Al- Qaidah of Waziristan*". <https://clarionproject.org/docs/isis-isil-islamic-state-magazine-issue-6-al-qaeda-of-waziristan.pdf> (pristup 1.4.2017)
1436. "*Dabiq 7. From Hypocrisy to Apostasy*". <https://clarionproject.org/docs/islamic-state-dabiq-magazine-issue-7-from-hypocrisy-to-apostasy.pdf> (pristup 1.4.2017)
1436. "*Dabiq 8. Shariah Alone Will Rule Africa*". <https://clarionproject.org/docs/isis-isil-islamic-state-magazine-issue+8-sharia-alone-will-rule-africa.pdf> (pristup 1.4.2017)
1436. "*Dabiq 9. They Plot And Allah Plots*". <https://clarionproject.org/docs/isis-isil-islamic-state-magazine-issue+9-they-plot-and-allah-plots-sex-slavery.pdf> (pristup 1.4.2017)
1436. "*Dabiq 10. The Laws of Allah or the Laws of Men*". <http://clarionproject.org/wp-content/uploads/Issue%2010%20-%20The%20Laws%20of%20Allah%20or%20the%20Laws%20of%20Men.pdf> (pristup 1.4.2017)
1436. "*Dabiq 11. From the Battle of Al-Ahzab to the War of Coalitions*". <http://clarionproject.org/wp-content/uploads/Issue%2011%20-%20From%20the%20battle%20of%20Al-Ahzab%20to%20the%20war%20of%20coalitions.pdf> (pristup 1.4.2017)
1437. "*Dabiq 12. Just Terror*". <http://clarionproject.org/wp-content/uploads/islamic-state-isis-isil-dabiq-magazine-issue-12-just-terror.pdf> (pristup 1.4.2017)
1437. "*Dabiq 13. The Rafidah From the Saba' to the Dajjal*". (pristup 1.4.2017)
<http://clarionproject.org/wp-content/uploads/Issue-13-the-rafidah.pdf>

1437. *"Dabiq 14. The Murtadd Brotherhood"*.<http://clarionproject.org/wp-content/uploads/Dabiq-Issue-14.pdf> (pristup 1.4.2017)
1437. *"Dabiq 15. Break the Cross"*.<http://clarionproject.org/wp-content/uploads/islamic-state-magazine-dabiq-fifteen-breaking-the-cross.pdf> (pristup 1.4.2017)
1437. *"Rumiyah 1."*<http://clarionproject.org/wp-content/uploads/Rumiyah-ISIS-Magazine-1st-issue.pdf> (pristup 1.6.2017)
1438. *"Rumiyah 2."*<http://clarionproject.org/wp-content/uploads/Rumiyah-ISIS-Magazine-2nd-issue.pdf> (pristup 1.6.2017)
1438. *"Rumiyah 3."*<http://qb5cc3pam3y2ad0tm1zxuhho-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2014/09/Rumiyah-ISIS-Magazine-3rd-issue.pdf> (pristup 1.6.2017)
1438. *"Rumiyah 4."*<http://qb5cc3pam3y2ad0tm1zxuhho-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2014/09/Rumiyah-ISIS-Magazine-4th-issue.pdf> (pristup 1.6.2017)
1438. *"Rumiyah 5."*<http://qb5cc3pam3y2ad0tm1zxuhho-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2014/09/Rumiyah-ISIS-Magazine-5th-issue.pdf> (pristup 1.6.2017)
1438. *"Rumiyah 6."*<http://qb5cc3pam3y2ad0tm1zxuhho-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2014/09/Rumiyah-ISIS-Magazine-6th-issue.pdf> (pristup 1.6.2017)
1438. *"Rumiyah 7. Establishing the Islamic State."*<http://qb5cc3pam3y2ad0tm1zxuhho-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2014/09/Rumiyah-issue-seven.pdf> (pristup 1.6.2017)
1438. *"Rumiyah 8. Among the Believers are Men"*.<https://qb5cc3pam3y2ad0tm1zxuhho-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2017/05/rome-magazine-8.pdf> (pristup 1.6.2017)
1438. *"Rumiyah 9."*<https://qb5cc3pam3y2ad0tm1zxuhho-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2017/05/Rumiyah-9.pdf> (pristup 20.6.2017)

Sažetak

Uporaba religije za novačenje boraca za tzv. Islamsku državu

Kada je tzv. Islamska država došla na međunarodnu scenu, zgrozila je eksplicitnim snimkama egzekucija i prijetnjama ostatku svijeta. U visokorazvijenoj propagandnoj mašineriji ISIS-a, jedno od ključnih mjesta zauzimaju propagandni časopisi, *Dabiq* i *Rumiyah*, nazvani po gradovima koje je ISIS ili držao pod kontrolom (*Dabiq*) ili koje želi osvojiti (*Rumiyah*). S teritorijalnim ambicijama i željom za uspostavom države, ISIS koristi doktrinu selefijskog džihadizma drukčije nego AL-Kaida. Ipak, baratajući religijskim diskurzom, prijetnjama i strahom, ISIS-ova propaganda privlači mnoštvo sljednika iz cijelog svijeta. Ciljani novi vojnici najčešće su mladi koji su ponovno otkrili religiju ili je tek prihvatili, koji prihvaćaju radikalne metode i isključivost. Osim jasno definiran religijski identitet, ISIS nudi i konačni cilj - utopijsku Islamsku državu.

Ključne riječi: islam, ISIS, tzv. Islamska država, terorizam, džihad

Abstract

Use of religion for attracting new fighters to the Islamic state

When the so-called Islamic state appeared on the international scene, it horrified the world with its execution footage and threats. In ISIS's highly developed propaganda machinery, one of the key roles is played by their magazines, *Dabiq* and *Rumiyah*. They are called after the names of the cities ISIS either controlled (*Dabiq*) or wants to conquer (*Rumiyah*). With its territorial ambitions and forming a state as a main goal, ISIS is using a doctrine of salafi jihadism in a different way than Al-Qaeda did. Using religious discourse, threats and fear, ISIS is attracting its followers from all over the world. New soldiers they are aiming at are young converts or those who rediscovered their religion, those who accept their radical methods. Besides clearly defined religious identity, ISIS is offering them a final goal - utopian Islamic state.

Keywords: Islam, ISIS, so-called Islamic state, terrorism, jihad